

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

НЕПЭ — АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КОНСТИТУЦИЕ И МАФ

Адыгэ Республикэм цытсэхуэу лъытэныгъэ зыфэтшыгъэрэ!

Адыгэ Республикэм и Конституцие и Мафэ фэи! гуфэбэныгъэ хэлэу тышфугъуш!о!

Илэс 15-кIэ узкIэIэбэжымэ, 1995-рэ илэсым гъэтхапэм и 10-м, аштэгъэ Конституцием Урысые Федерацием исубъектэу Адыгеир зэрэцытымкIэ къэралыгъо-правовой статусыр ыгъэпытэжыгъэ къодыен, къэралыгъо хабзэмрэ чIыпIэ зыгъэIорышIэжынымрэ яорганхэм ясистемэ гъэпсыгъэнымкIэ, правовой демократическэ обществэр зэхэцэгъэнымкIэ ар лъапсэ хъугъэ.

Конституцием и принципхэр: цIыфым ифитыныгъэхэмрэ ишхъафитыныгъэхэмрэ апишэрэ мэхъанэ ятыгъэныр, шхъэкIафэ зэфэиIыгъэныр, лъэпкъэу кызыыхэкIыгъэхэм емылбтыгъэу цIыф куп пстэуми зэдэпсэуныгъэ-зэдэлэжэныгъэ азыфагу илбныр — общественнэ зэзэгъыныгъэр, политикэ зыпкитыныгъэр цыIэнхэм ылъапсэу цытых. А пстэуми амал къаты тицыхъэ зытелбжыгъэу, гушхуагъэ тхэлэу тапэкIэ тыплээнэу.

Закон ШхъаIэм тетэу Адыгеир зытсэурэ, хэхъоныгъэ зышIырэ илэс 15-м къагъэлэ-гъуагъ аш мэхъанэу илэмрэ иIуагъэу кытырэмрэ зыфэдэхэр. Непэ Конституцием те-гъэпсыхъагъэу республикэм изаконодательнэ базэ нахъышIум ылъэныкIэ зэхъокIыныгъэхэр фэхгъух, Адыгеим исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэкIи тицэрылхэр зэшIохыгъэ мэхъух.

НепэкIэ зэкIэми тицэрылхэр тиIэр Адыгеим и Конституцие кыдилбтыгъэрэ иIуагъэхэр кэтыгъухъумэнхэр ары.

ТицIыпIэгъу лъапIэхэр, псауныгъэ пытэ, насып, цыIэкIэиIу иIуиIэнэу, Адыгэ Республикэмрэ зэдытие Хэгъэгоу Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлэ IофшIэным гъэхъагъэхэр цыишIушIынхэу иIуфэтIо.

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

ДИСПАНСЕРЫМ ИКОРПУСЫКIЭ КЪЫЗЭИУАХЫГЪ

Адыгэ республикэ психоневрологическэ диспансерым икорпусыкIэу ашIыгъэр тыгъуасэ, гъэтхапэм и 9-м, къызыIуахыгъ. Аш фэгъэхыгъэ зэхэхэм АР-м и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан хэлэжыагъ. Лъэхъаным диштэу зэтэгъэпсыхъэгъэ унакIэу къафашыгъэм пае сымэджэщым Iоф цызышIэхэрэм пстэумэ апэу ар къафэгъушIуагъ.

— ЦIыфхэр зэрэсымаджэхэрэр дэгъоп, — ыIуагъ аш, — ау ахэм зышIаIээнхэ сымэджэщ тэрэз цымыIэмэ аш нахъ дэиж. Арышъ, мышъ фэдэ IэзэпIэ зэтэгъэпсыхъагъэ къафызэлутхын зэрэтлэкIыгъэр джыри зы лъэбэкIу инэу пIытэн пIэкIышут. Къэралыгъом ипащэхэу къыделэгъэхэм «тхъашыуегъэпсэу» ятэлэ.

Адыгеир Урысыем зыхагъэхъажыгъэр илэс 450-рэ зэрэхъурэм фэи! а уахътэм УФ-м и Президентыгъэу, непэ Премьер-министрэу Владимир Путиным и УнаштокIэ къатIупшыгъэгъэ мылкъум кыыхэхыгъэ ахъшэмкIэ мы корпусыр агъэуцугъ. Адыгеим имедицинэ исистемэ пштэмэ, аужырэ илэсищым къыклоцI пстэумкIи сомэ миллион 500-м ехъу халъхъэгах. Ар мымакIэми, шыкIэгъэ пстэури дагъэ-зыжыныу зэримыкыгъэр, тапэкIи аш кышшымыу-цухэу медицинэм иIофыгъо пстэури зэшIуахыфэу, ишыкIагъэр зэкIэри рагъэгъотыфэ мылкъу зэрэхалъхъаштыр республикэм ипащэ кIигъэтхыгъ. Диспан-

серым шылажэхэрэм джыри зэ закыфыгъази, сымаджэу кычIафэхэрэм уц Iэзэгъоу арахыллэштхэм ямызакъоу ежхэм ягукIэгъуныгъэрэ ягукIэгъуныгъэрэ лъэшэу зэрэцыкIагъэр зышамыгъэгъушIэнэу, цIыфыгъэ ахэлэу сыдыгъокIи апэгъокIынхэу кы-зэрэцыгъыгъэрэ къарилуагъ.

Къэралыгъом ипащэу корпусыкIэм игъэуцункIэ IэпыIэгъу къафэхъугъэхэми, республикэм ипащэхэу нэмыкI Iофыгъоу сымэджэщым иIэ хъухэрэм язэшIохынкIэ мымакIэу къаделэхэрэми «тхъашыуегъэпсэу» къарилуагъ диспансерым иврач шхъалэу Роман Подлегаевым.

ТхъакIушынэ Аслъанрэ псауныгъэм икъэхъумэнкIэ министрэу Нэтхъо Разыетрэ лентэ пIыжыыр зызэпаупкIыхэм ыуж, корпусыкIэр зэрэгъэпсыгъэр, сымаджэхэм зэрэIэзэштхэ амалэу ялэ хъугъэхэр, псэуалэу чIагъэуцугъэхэр республикэм ипащэ кыра-гъэлэжыгъэгъэх. АР-м ипащэ ылэжыгъэм уасэ кыфишIызэ, корпусым непэ изытет уигъэрэзэнэу зэрэщытыр, сымэджэщыр зэрагъэфэбэшт котельнэу агъэуцугъэм фэдэ республикэм зэримытыр кыIуагъ, цIыфэу кычIафэхэрэм а зэпстэумэ анахъэу Iоф цызышIэхэрэм ягукIэгъуныгъэ нахъыбэу зэрэ-цыкIэгъэщтыр джыри зэ кыкIигъэтхыжыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым кытырихыгъ.

ЛЪЭНЫКЪУАБЭХЭМКIЭ ЗЭДЫРАГЪАШТЭ

АР-м и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан политическэ партиеу «Справедливая Россия» зыфиIорэм и Адыгэ шIолъыр къутамэ ипащэу Александр Лабада тыгъуасэ зэлукIэгъу дырилагъ.

Къэралыгъо Iофхэм язэшIохынкIэ политическэ партие пстэуми яеплъыкIэ кыдэлъы-тэгъэн фаеу УФ-м и Президент кызыэрэкIигъэтхырэм кып-

къырыкIыхэзэ, политическэ партиехэм якъутамэу республикэм цызэхъацугъэхэм ялашэхэм зызэраIуагъагъэрэ ТхъакIушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъ.

— Тызэмышыеу, тызэгъурылэзэ Iоф зэдэтиIэным, тиеплъыкIэхэр зэдгъэпшэнхэм, пстэури кы-дэлъытагъэу Iоф зэрэзэдэ-шIэштым тызэдытегушыIэным афэи! амалэу цыIэмкIэ нахъы-бэрэ тызэлукIэным тыпылэ, —

ыIуагъ аш. — ШыкIэ пстэури кызыфагъэфедэзэ ягукIэхэр пхырашынхэм ыуж ит партиехэм «Справедливая Россия» ашыцэп, «Единэ Россиемрэ» мы партиемрэ яеплъыкIэхэмкIэ анахъ зэпэблагъэх, арышъ, Iоф зэдэтиIэным тыфэхъазыр.

Александр Лабада къэралыгъом иIофыгъохэм язэшIохын аш ипащэхэм екIолакIэу фыряIэм зэрэдырагъаштэрэр

пстэумэ апэу кыыхигъэщыгъ. Аш кызыэриIуагъэмкIэ, АдыгеимкIэ нэгъырэ 1900-рэ непэ мы партием исатырхэм ахэт, фракциеу Къэралыгъо Думэм шыIэр нэгъырэ 39-рэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм шыIэр нэгъы-ритф мэхъух. «Единэ Россиемрэ» «Справедливая Россиемрэ» лъэныкъуабэхэмкIэ, анахъэу цынгъончъагъэм изэхэщэнкIэ, зэрэзэгъурылэхэрэм дыригъэ-штагъ, экономикэм хэхъоныгъэ

егъэшIыгъэнымкIэ, социальнэ Iофыгъохэм язэшIохынкIэ ежхэм нэмыкI еплъыкIэхэр зэрэIэхэр кыIуагъ.

— Непэ хэхъоныгъэу шы-Iэхэм такышшымыуцоу, цыфхэм янеушырэ мафэ нахъышIу зэрэхъуштым тыфэбэнэныр пшгъ-рылэ шхъалэу зэкIэми тиIэшъ, тызэгъурылэзэ аш тыфэлэжъэн фаеу сэлъытэ, — кыкIигъэ-тхыгъ ТхъакIушынэ Аслъан аш иджэуапэу.

ХЪУТ Нэфсэт.

БЭШАГЪЭУ ЗЭЖАГЪЭХЭР КЪАДЭХЪУГЪ

УФ-м и Президент пшгъ-рылътэу кыгъэуцугъэм диштэу дзэм къулыкъу цызыхьхэрэм псэуплэхэр ягъэгъотыгъэным фэлэжхэрэ юфтхьабзэхэр Темыр-Кавказ дзэ шьолырым джырэ лъэхъан цырагъэжыкълых.

Мы программэм кыдых-лытагъэу Мыекхъопэ гарнизо-ным идзэкълалхэм къатэфэрэ фэтэрхэм ялунклыбзэхэр гъэтхэпэм и 7-м торжественнэу аратыжыгъэх. Къат пчъагъэу зэтет унэр нэбгырэ 40-м атегъагъ, ахэр аужырэ шапхъэхэм адиштэу зэтэгъэпсыхьагъэх. Темыр-Кавказ дзэ шьолырым къулыкъу цызыхьхэрэ нэбгырэ 500-м къатэфэрэ фэтэрхэр мазэ мазэм аратыгъэхэ, 2009-рэ илътэсым кыкълочл мы купым кыхиубыгъэрэ унэтэ мини 3,5-м ехъумэ зыщыпсэуштхэр арагъэгъотыгъэх.

Мыекхъуапэ щыкълэгъэ торжественнэ зэхэхэм Темыр-Кавказ дзэ шьолырым икомандование ипащэу Вадим Одринскэм пэублэ псалъэ кыщишлызэ, кызыэрэгъоигъэхэм эклэми къафэгъушъуагъ. УФ-м и

Президент кыгъэуцугъэ пшгъ-рылътэу гъэцэклэгъэ хъуным пае тапэкълэ дзэм къулыкъу цызыхьхэрэм фэтэрхэр къафашъэфы-зэ зэралыштхэр, ахэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм зэралыштхэр кыхигъэщыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьакълушынэ Аслъан щлэкълэ псэуплэхэр кызыэрэты-хэрэм къафэгъушъуагъ АР-м и

Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкер. Урысы-ем цагъэнэфэгъэ программэм Адыгеир чанэу зэрэхалажхэрэр ащ игуапэу кыхигъэщыгъ. Дзэм къулыкъу цызыхьхэрэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм пае къэралыгъом непэ зэшлухырэ юфтхьабзэхэм мэхъанэшхо зэриэм ыналэ тыридагъ. Федеральнэ гупчэм ишъуагъэкълэ тикъэлэ шъхьалэ фэтэрыбэ хьурэ унэу цащылгъэм члэсыштхэм псауныгъэ пытэ ыкълэ хакъо ялэ зэпытэу псэунхэу пащэр къафэлэлъуагъ.

Нэужым фэтэрхэр кызыте-фэхэрэм ацлэхэр кыралозэ, унэ лунклыбзэхэр ыкълэ Темыр-Кавказ шьолырым икомандование щлэкълэ шлухафтынхэр аратыжыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр Гъэпхынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

ХЫМЭ ЛЫУЗ ХЪУРЭП

Суд приставхэм яфедеральнэ къу-лыкъу и Гъэпхынэпалэу Адыгэ Рес-публикэм щылэм илофшлэхэм шлэшлэ юфтхьабзэхэр зэхачъы-р шэнышлэ афэхъугъ. Щылэныгъэм члэплэ къин ригъэуцогъэ цыфхэм Гэпылэгъу афэхъугъэныр ахэм зэу ащыш.

2010-рэ илътэсым, мзэае, суд при-ставхэм яфедеральнэ къулыкъу и Гъэпхынэпалэу Адыгеим щылэм УФ-м и ФССП идиректор игуадзэу

В.Н. Муловым лъэлэу тхыкълэ зыкы-фигъэзагъ. Республикэу Хакасием исуд приставхэм ялофшлэ горэм икълалэ операции зэралышт ахъэмкълэ Гэпылэгъу кыфэхъунхэу ащ итхэ-гъагъ.

Мыш дэжым коллективыр зэх-хы, члэплэ къин ифэгъэ ялофшлэгъу Гэпылэгъу фэхъунхэу рахъухьагъ ыкълэ сомэ мин 28-рэу къаугъоигъэр зи-щылэгъэм лэклэгъэхьагъ.

**Суд приставхэм
я Гъэпхынэпалэу АР-м щылэм
ипресс-къулыкъу**

Псауныгъ

НЭБГЫРЭ 250-м ЕХЪУ

Мы лъэхъаным ти-щылэныгъэ гүмэкълэгъоу тызыщырихьылэхэрэм ащыш ВИЧ-инфекцием зызэриушгъомбгъурэр, а зэпахырэ уз щынагъом икълэхэу хьурэ СПИД-м иллыкълэрэм зэрэхакъо-рэр. Къэралыгъор зэрэл-саоу пштэмэ, а узым зэ-рарэу кыхьхэрэр къэллы-тэгъуай, экономикэм ыльэныкълэи, демогра-фием изытети ащ «илъэ-ужхэр» къахэщых.

Гүхэкълэ нахь мышлэми, Адыгеими а гүмэкълэ-гъохэм ащиухьагъэл. Илътэси 10 — 15 горэкълэ

узэкълэбэжымэ, ВИЧ-инфекцием ащ фэдизэу игугъу амышлэштыгъэмэ, сымаджэу тилэри мэкълэ дэдагъэмэ, джы ащ те-тыжбэп. Тэшлэ бзыль-фыгъэхэри клэлэцлы-кълэхэри диспансер уче-тым хэтхэ зэрэхъу-гъэр, мыхэр а узым цы-ухъумагъэхэу зэрэщы-мытхэр.

СПИД-м ыкълэи зэпа-хырэ узхэм апэуужы-гъэнымкълэ Адыгэ рес-публикэ Гупчэм кыты-рэ пчъагъэхэм кызы-рагъэлыгъорэмкълэ, тызы-хэт илътэсым иапэрэ мазэ

ехъулэу мыхэм ядиспан-сер учет нэбгырэ 254-рэ хэтыгъ.

ВИЧ-инфекциер кы-зыхакъэщыгъэхэм ыпкълэ хэмылэу лэзэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэр лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфилорэм кыделыгътэ. А проектым ишъуагъэкълэ антиретровируснэ препа-ратхэр нэбгырэ 46-мэ мы лъэхъаным араты. Мыхэм анэмыкълэу, антиретро-вируснэ терапией зэра-гъэхьхэрэм ахэтых УИН-м иучреждениеу Адыгеим итхэм ачлэхэм ащышхэри (нэбгыри 5).

ЖАКЪЭМЫКЪО
Аминэт.

САБЫЙХЭР АГЪЭГУШОЩТЫХ

Гъэтхэпэм и 1-м кыщегъэ-жыагъэу шлэшлэ юфтхьабзэу «Подари радость ребенку» зы-филорэр республикэм щыре-кълэи. Хабзэ зэрэхъугъэу, АР-м ныбжыкълэ юфхэмкълэ и Комитет ащ клэщакълэ фэхъугъ. Соци-альнэу къэмыухъумэгъэ сабый-хэр зыдэщылэхэ къэралыгъо уч-реждениехэу Адыгеим итхэм ащыпсэухэрэмрэ члэплэ къин ифэгъэ сабыйхэмрэ яухътэ гъэшлэгъонэу зэрагъэкълэщтым зэхэщакълэхэр пылтых. Шы-спорт еджаплэу Гавердовскэм дэтым ыкълэ нысхъэпэ театрэм клэлэцлыкълэхэр ащэх.

АР-м ныбжыкълэ юфхэмкълэ и Комитет ипащэ игуадзэу Та-тьяна Самониам кызыриуа-гъэмкълэ, шлэшлэ къэгъэлэгъо-ным сабыи 100-м ехъу еплэщыт. Социальнэ учреждениеу «Джэ-ныкълэу» зыфилорэм щыпсэухэ-

рэмрэ зыныбжэ имыкълэу гъэхэу члэплэ къин ит сабыйхэмрэ ящыкълэгъэшт пкыгъохэр афа-щэфынэу ахъцэ аугъошт. Джы-рэ уахътэ апэрэ Гэпылэгъур афатлупшыгъах. Анахъэу ахэр Мыекхъуапэ дэххэм къаугъоигъэ тхылхэр, джэгуалэхэр арых. Къадэлэпылэхэу зыщылкълэ-лүхэрэ тхылхэр къалэм ило-фышлэпалэхэм афарагъэхьыгъ. Тапэкълэ юфтхьабзэм къалэм щыпсэухэу сэкъатныгъэ зилэ сабыйхэм анахь кыхамыгъэла-жъэщтыгъэмэ, джы республикэр кызылэиубытэу анэсыгъэх. «Студ-лайф» зыфилорэ ныбжы-кълэ гъэзетым зэзэгъыныгъэ дашылгъэу ахъцэу къаугъоирэр ясчэт рагъахэ. Волонтер ныб-жыкълэхэр мы лъэныкълэу къадэлэпылэщтых. Цыфыбэ зыщызэрэгъуоирэ члэплэхэм ахэр клэхэзэ, ахъцэр къаугъошт.

ДАУТЭ Анжел.

ДЫШЪЭ ДИПЛОМИТІУ КЪАХЪЫГЪ

Краснодар архитектурэмрэ къэлэ гъэпсынымрэкълэ и Депар-тамент клэщакълэу зыфэхъугъэ я XX-рэ Дунэ архитектурнэ-псэолэшлэ форум бэмышлэу зэхачэгъагъ. Юфтхьабзэм кыды-хэлытагъэу архитектурнэ произведение анахь дэгъу къэзыгъэ-хьазырыгъэхэм азыфагъу зэнэкъокълэу щырекълэи. Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекхъуапэ» и Генеральнэ план ипроект, урамэу Пролетарскэм изэтэгъэпсыхъан, нэмыкълэ юфшлэхэри Мыекхъопэ къэлэ администрацием зэнэкъокълэу кыщицгъэлэ-гъуагъэх. Зэхэщакълэхэм зэфэхьысыжъэу ашылгъэхэм кызы-рагъэлэгъуагъэмкълэ, тикъэлэ шъхьалэ иадминистрации кыгъэ-хьазырыгъэ проектхэм дышъэ дипломитлэу къахьыгъ.

(Тикорр.).

СПЕЦИАЛИСТХЭР ЕГЪЭХЪАЗЫРЫХ

Профессиональнэ лицееу N 1-м сэнэхъат зэфэшъхьафхэм юф арызышлэшт специалистхэр егъэхъазырых. Ахэм зэу ащыш хьалыгъугъажъэхэр.

— Илътэ пчъагъэ хъугъэ «Мые-кхъопэ хлебопродукт» зыфилорэ предприятием зэзэгъыныгъэ дэтшыгъэу юф дэтэшлэ, — ело лицеем имастерэу Анна Журав-лева. — Мы сэнэхъатыр кы-хэзыхыгъэ ныбжыкълэхэм лъэ-щэу яклэс ежъ-ежырэу хьалыгъу агъэжъэныр, ащ шъэфэу хэлъ-хэр кызылэкълэгъэхьаныр. Ащкълэ Гэпылэгъу кытфэхъух опытышхо зылэкълэ специалистхэу мыш лүтхэр.

Шлэныгъэ куухэр зэрагъэгъо-тыным даклоу лицеем шеджэ-хэу апэрэ курсым исхэм илътэ-си 4-м кыкълочл зигугъу къэт-

шыгъэ комбинатым практикэр щакълэшт. Ащ буж ахэм ушэ-тынхэр акълунхэшт, щылэныгъэм гъогоу кыщыхахыгъэм ры-кълэщтых, ежъ ябизнеси кы-зэлүахын амал ялэшт.

Еджаплэм ипащэу Сергей Проценкэм студентхэм гъэ-хьагъэу ашлэхэрэм, ахэр зэре-джэхэрэм сыдыгъуи ыналэ аты-регъэты. Ипшгъылыхэр зигъэ-цакълэрэм кыщегъэжыагъэу об-ществэм ищыкълэгъэ специали-ст пчъагъэ ыгъэхъазырыгъ. Ящыт-хэу арагъалозэ ахэм ащышбэ непэ республикэм ипредприя-тие зэфэшъхьафхэм ащэла-жъэх.

Леонид МЕРТЦ.

Сурэтым итыр: **лицеем ше-джэхэрэр производственнэ практикэм щылэх.**

Общественнэ движениеу республикэ «Адыгэ Хасэм» лъэ-шэу гүхэкълэ щыхъугъэ ткъош Абхъазым иапэрэ Президентэу Владислав Ардзинбэ идунай зэрихъожыгъэр. Политик цлэрылоу, зэлэшлэрэ шлэныгъэлэжъэу В. Ардзинбэ шъхьафитныгъэм, мамырныгъэм игъэпхъэн зэрафэбэнагъэр тарихым хэкълэщтыгъ. Щымылэжым иунагъо, илахьылхэм Адыгэ Хасэр афэтхъау-схэ, къиныр адегошчы.

КЪЭБАРЫКЪЭХЭР

■ ЭКОНОМИКЭМРЭ ХЪЫЗМЭТЗЕХЪАНЫМРЭ

Хәхъоныгъа кӕлӕхэм ягъогу теуцуагъӕх

Мыекъопӕ районим ит предприятиеу ООО-у «ЮМИКС» ыкӕи ООО-у «МУСКАТ» зыфиорӕм джырӕблагъӕ сӕххӕдӕ, ащ ипащӕу Тулпарӕ Юрӕ сылукӕнӕу хъугъӕ. Ялофшӕн, предприятием ищылакӕ зӕрӕзӕхӕдӕхэм яхъылагъӕу ащ кылотӕгъӕхэм кызырӕсӕдӕгъӕхъуӕмкӕлӕ, мы хъызмӕтшӕлӕпӕр экономикӕ хӕхъоныгъӕхэм ягъогу пытӕу теуцуагъӕу ыпӕкӕлӕ лӕкӕуат. Ащ ишыхъат 1990-рӕ илӕсым чыппӕ нӕкӕым цызы-хӕхӕгъӕгъӕ хъызмӕтшӕлӕпӕр джы ипродукциекӕ Урысыем ишӕольыр зӕфӕшхъафхэм дӕгъоу ащызӕлӕшӕ зӕрӕхъуӕр, кышыхъӕр дӕгъоу зӕрӕлукӕхӕрӕр.

Юрӕ кызырӕилуагъӕмкӕлӕ, агъӕтӕсыгъӕ садыкӕу илӕсибл хъугъӕу зыдӕлажъӕштӕгъӕм гъӕрӕкӕ апӕрӕ лӕжыгъӕр кытыгъ. Джыдӕдӕм предприятием садыкӕлӕху гектари 175-рӕ елӕжы, жъы хъугъӕху ыужкӕлӕ зӕблахъужыштху гектар 40 кыафӕнагъ. Жъы хъугъӕ чыгъхӕр илӕс кӕс хатӕыкӕжыкы ыкӕи ыужкӕлӕ чыгыкӕлӕхӕр цыгъӕтӕысыжыгъӕнхэм чыгъур фагъӕхъазыры. Ау ащ пае чыгум илӕс заулӕрӕ зӕгъӕгъӕпсӕфыгъӕн фаешгъ, нӕмыкӕ културӕху натрыф, тыгъӕгъӕз зыфӕ-пӕштхӕр а чыппӕхэм кыацагъӕкӕых. Мары бжыкхэм апхыгъӕ коц гектар 90-м итеплӕ дӕеп, лӕжыгъӕ дӕхӕкӕае ащ кытыным цӕгугъых. Юрӕ кызырӕилуагъӕмкӕлӕ, садӕжыкыным епхыгъӕ технологиякӕхӕр алӕ кырагъӕхъанхӕшгъ, пхъӕшхъӕ-мышхъӕу кыахыжыкы-рӕм ибагъӕ ащ зӕрӕхигъӕхъо-цтыр аулӕкӕлӕн агу хӕл. Ащ

Ушӕтын шӕыкӕм тегъӕпсыкӕыгъӕу а технологиер сад гектар 15-м цыагъӕфӕдӕ ашӕоигъу.

Блӕкыгъӕ илӕсым ибжыкхӕ Москва цыкӕлогъӕ кыгъӕлӕгъӕо-нӕу «Дышгъӕ бжыкх» зыфиорӕм хӕлӕжъӕгъӕх, продукцие ыкӕи мылӕрысӕ лӕпкыкху ащ рацӕлӕгъӕгъӕхэм осӕшхо кыа-фашыгъ, тыжыкы медаль кыа-фагъӕшӕошагъ. Садыкӕлӕу зигугъу кышпыгъӕм изы гектар джырӕкӕлӕ кытырӕр центнер 40-м шӕокыгъӕп, ау аныбжъ зӕрӕхӕхӕрӕм ыкӕи дӕгъоу зӕрӕдӕлажъӕхӕрӕм яшӕуагъӕкӕлӕ гектар тельгъӕр центнери 150 — 200-м нагъӕсыным цӕгугъых.

— Мылӕрысӕу къӕтыгъӕои-жыкхӕм ибагъӕ хӕппыкӕлӕу хӕхъуагъӕшгъ, — кыӕуатӕ Юрӕ,

— гъӕтӕылышӕу тилӕр тфӕкӕурӕп. Ащ пае гъӕтӕылышӕлӕ-гъӕу-чыппӕлӕ кӕу дӕгъӕ-псын фаеу хъугъӕ. Ащ ищыкӕлӕгъӕ проект-сметӕ тхылхӕр яд-гъӕгъӕхъазырыгъӕх. Ишӕын ахъӕшхо зӕришӕылагъӕм ыкӕи банкхэм чыфӕ кыа-лытхын фаеу зӕрӕхъуштӕм пае, мылӕ-коу пӕлӕхъаштым кыкӕлӕдӕгъӕчын гухӕлыр ыфӕтилӕу кон-курс зӕрӕзӕхӕтцӕрӕм-кӕлӕ макӕ дӕгъӕлӕгъӕ. Юфшӕнхӕр нахъ пы-утӕу ыкӕи нахъ псын-кӕлӕу зыгъӕцӕкӕн зы-лӕкӕышт псӕолӕшӕлӕ организацие кыхӕт-хын тыгу хӕл. Бжы-хӕм — мылӕрысӕм иугъоижыкхъом еху-лӕу гъӕу-чыппӕлӕгъӕр дӕгъӕпсынышгъ ттын фае.

Юрӕ кызырӕилуагъӕмкӕлӕ, Юфшӕнхӕм зыгъӕцӕкӕлӕрӕ псӕолӕшӕлӕ бригадӕ дӕгъу еж-хӕми ял. Рыгушхоу хигъӕунӕ-фыкыгъ ащ ыкӕуачӕкӕлӕ ыкӕи организацие горӕ Иппылӕгъоу агъӕлажъӕзӕ электроннӕ шӕыкӕм тетӕу Юф зышӕлӕрӕ цӕчӕлӕкӕлӕ

зӕрагъӕпсыгъӕр. Тонн 80-м нӕс зионтӕгъуӕ хъылӕзӕцӕ авто-машинӕхэм апае цӕчӕлӕ джырӕ нӕскӕлӕ ямылагъӕмӕ, а кыныгъор дагъӕзыжыгъ. Ащ фӕдӕ цӕчӕлӕ зылӕ хъызмӕтшӕлӕлӕ Игъо-блӕ-

гъум, кӕалӕу Мыекъуапи зӕра-дыхӕтӕу, кыибгъотӕштӕп.

Юфшӕлӕлӕ чыппӕхэм ыкӕи предприятием амалӕу илӕхэм яхъылагъӕу фирмӕм илӕшхъӕ-тет кылотӕгъӕхӕми тшӕлогъӕ-шӕлӕгъӕонӕу тыналӕ атетыдӕзӕгъ. Дунӕе финанс кризисӕу бӕшӕ-лӕу зигугъу ашӕырӕм ыпкӕ кы-кӕлӕу Юфшӕлӕлӕхэм янахыбӕм агъӕлажъӕхӕрӕр нахъ макӕ ашӕы-гъӕхӕми, мы хъызмӕтшӕлӕлӕм зы лӕжыакӕуи цыуагъӕкыгъӕп. Ары пакӕлошгъ, лӕжыӕкӕло лӕппӕхӕм кыакӕлӕупчӕлӕх. Садӕжыкыным пылӕ бригадӕм механизаторхӕр, садӕжыкхӕр рагъӕблагъӕх. Ахэм лӕжыапкӕу аратырӕри макӕлӕ пӕон пӕӕкыштӕп. Кӕалӕм кы-шӕлӕжыкхӕрӕм нахыбӕу кыа-гъӕхӕ. Сӕнӕхъат зимылӕ ныб-жыкӕлӕхӕр рагъӕдӕжӕнхӕ ыкӕи предприятием Юфшӕнхӕм кыаца-ратын алӕкышт. Джаш фӕдӕу предприятием илӕшхъӕтетхӕр ялӕжыакӕлохэм афӕгумӕкыкы, Юфшӕлӕлӕм амалӕу цыуагъӕхӕр на-хышӕу шӕыгъӕнхӕр ренӕу ян-

пӕлӕгъу ит. Юрӕ кызырӕилуа-гъӕмкӕлӕ, бӕшӕлагъӕп япсӕолӕшӕлӕ бригадӕ ялӕжыакӕлохэм апае ыгъӕ-псыштӕгъӕ шхӕпӕм ишӕын зи-ухыгъӕр. Ащ чӕлагъӕуцӕшт обо-рудованиери кыацӕфыгъ.

— Предприятием ифӕны-кӕоныгъӕхэм апае былымӕхӕо ферми тил, — елӕ Юрӕ. — Мӕл-хӕр, кыазхӕр, нӕмыкӕлӕхӕр ащ цытӕхъух. Ахэм кыакӕлӕлӕрӕ продукциер тшхӕпӕлӕ пае дӕгъ-фӕдӕшт. Непӕ типпредприятие нӕбгыри 100 цӕлажъӕ. Ау пхъӕ-шхъӕ-мышхъӕм илӕхыжыгъом рабӕч лӕппӕгъу тилӕр икӕурӕ-пышгъ, студентхӕр кыедгъӕблагъӕхӕ тшӕоигъу. Ахэм апае об-щежитие тӕгъӕпсы, зыщыдгъӕ-шхӕштхӕ шхӕпӕлӕри, кызырӕс-луагъу, бӕ темышӕу тӕлӕшӕшт.

Хъызмӕтшӕлӕлӕм кыдигъӕ-кыкӕрӕ продукцие шӕхъӕлӕу мылӕку кызыкӕлӕлӕрӕр мылӕ-рысӕм хашӕыкыкӕрӕ шӕорӕр, по-видлӕр, маркӕом хашӕыкыкӕрӕ продукциер ары. Ахэм кыакӕ-лӕрӕ мылӕкур садӕжыкыным, лӕжыапкӕлӕм, нӕмыкӕлӕ фӕныкӕ-ныгъӕхэм апӕлуагъӕхӕ. Фӕны-кӕоныгъӕу ялӕхэм апӕлӕхъаштым

зышӕоигъоу чыппӕ чыжыӕхэм кӕохӕрӕр хӕукъош пӕон пӕӕ-кышт, зыщыпсӕухӕрӕм имыкӕ-хӕу дӕгъоу кыагъӕхӕн зӕралӕ-кыштӕр кызыдӕлӕлытӕкӕлӕ. Шӕыпкӕ, Юрӕ кызырӕилуа-гъӕмкӕлӕ, предприятием дисцип-линӕр пытӕу цыгъӕпсыгъ, ау лӕ-жӕн зыгу хӕлхӕр ащ есагъӕ-хӕшгъ ашӕокыныжӕп.

Юрӕ кызырӕилуагъӕмкӕлӕ, бӕ-мышӕу предприятием цылагъӕх, ащ цыуагъӕхӕрӕм алукагъӕх Адыгӕ Республикӕм и Премьер-министрӕу Къумпӕыл Муратӕрӕ мӕкӕу-мӕшымкӕлӕ министрӕу Юрий Петровымрӕ. Алӕгъу-гъӕм ахӕр ыгъӕрӕзӕгъӕх. Ежхӕри министрствӕм фӕразӕх юриди-ческӕ консультацие фӕло-фашӕ-хӕр зӕрафигъӕцӕкӕхӕрӕм, отрас-лӕм цыхъурӕ-цышӕлӕхӕрӕм ре-нӕу зӕрацагъӕгуазӕхӕрӕм, кыа-гъӕлӕгъӕон зӕфӕшхъафхэм зӕ-рахагъӕлажъӕхӕрӕм, банкхэм чыфӕ кыаыкыгъӕным пае га-рантӕу зӕрӕцытхӕм ыкӕи нӕмыкӕлӕ Иппылӕгъу зӕрарагъӕгъотырӕм апае.

Предприятиер зыдӕт стани-цӕу Абадзехскӕм ищылакӕлӕ-псӕукӕлӕ нахышӕу шӕыгъӕным хӕлажъӕх. Муниципальнӕ обра-зованиеу Абадзехскӕ кӕоджӕ псӕупӕм ипащӕу Юрий Цика-ловым Иппылӕгъу фӕхъуӕз, ста-ницӕм газыр кызылылӕсышт пӕлӕу агъӕнӕфагъӕр нахъ гъӕ-кӕкӕкыгъӕным фӕлажъӕх. Гъӕсты-ныпхӕ шхъуантӕлӕр илӕсӕитф-кӕлӕ кыалылӕсыштӕу агъӕнафӕ-штӕгъӕмӕз, зы илӕс нахыбӕ те-мышӕу ар кыалылӕсыным ило-фыгъоухӕр зӕрахъӕх. Поселкӕу Первомайскӕм ылӕныкыокӕлӕ кыкыкызӕ газыр станицӕм кыа-дацӕштӕу проектӕм егъӕнафӕ. Ау лӕныкыуитӕмкӕлӕ кыкӕлӕу ар кыдӕцӕгъӕным фӕшӕлӕ про-ектым зӕхъокыныгъӕхӕр фягъӕ-шӕыгъӕным ыуж итых. Ащ те-тӕу загъӕпсыкӕлӕ трубӕхэм газым давлениеу ащырилӕштӕр нахъ инышт ыкӕи еж зыгъӕцӕ пред-приятием и гъӕстыныпхӕр нахъ псынкӕлӕу кыалылӕсышт.

Икӕлӕхым хӕгъӕунӕфыкы-гъӕн фае зигугъу къӕтшыгъӕ пред-приятиер шӕушӕлӕ Юфшӕнхӕм зӕрӕхӕлажъӕрӕр. Сабый Ы-гыппӕм, жъы хъугъӕхӕр зыца-лыгъыхӕрӕ Унӕм, сӕкыатныгъӕ зылӕхэм ащышхӕм илӕс кӕс мылӕку Иппылӕгъу араты. А шӕу-шӕлӕ Юфшӕнхӕм сомӕ мин 500-м кышчымыкӕлӕу пӕлуагъӕхӕ.

МЕРТЦ Леонид.

Сурӕтхэм арытхӕр: **предпри-ятием ипащӕу Тулпарӕ Юр; лабораторием илӕшхъӕтетӕу А. Щербаковар; цехым цы-лӕжъӕрӕ бригадӕм ипащӕу С. Запорожее; продукциер Москва лызыгъӕлӕсырӕ ав-томашинӕхэм ащыш.**

пае лӕкыб кӕралӕу Израил ит фирмӕу НИТАФИМ зыцӕлӕм зӕ-зӕгъыныгъӕ дашын агу хӕл кӕ-пельнӕ шӕыкӕм тетӕу чыгъхэм шынӕгъӕкӕлӕ ягъӕгъотыгъӕным епхыгъӕ технологием кыушхӕ шӕолырым зыкызырӕцигъӕ-лӕгъӕоштыр аулӕкӕлӕным фӕш.

**Юрий
ПЕТРОВ:**

«ГЪЭХЪАГЪЭХЭР ТАПЭКІЭ

ЛэжьэкІо коллективхэм илэсэу кызытэныкІыгъэм Іофшагъэу шызэшІахыгъэхэм афэхуыгъэ кІауххэр илэсыкІэм зэфэхьысыжхэу хабзэ. Адыгэ Республикэм ичІыгулэжхэм, ибылымхэхэм, мэкъумэщ хызымэтым кыбытхэрэм гъомылэпхъэ зэфэхьыфхэр ахэзышыкІырэ промышленностым 2009-рэ илэсым Іофшагъэу шыргІэхэри зэфэхьысыжыгъэх. Ахэм афэгъэхьыгъэ зэдэгущыІэгъоу республикэм мэкъу-мэщымкІэ иминистрэу Юрий Петровым дытилагъэр мыщ кыкІэлэыкІоу кыыхэтэуты.

— Юрий Николай ыкІор, мэкъумэщ хызымэтым ипродукције шхъаІэхэм якбэхьыжынкІэ республикэм гъэрэкІо Іофшанэу шызэшІахыгъэхэм кб-кІаІауагъэмкІэ тизэдэгущыІэгъу кбегбгъэжыгъэмэ дэгъугъэ.

— Мэкъумэщ хызымэтым шаплагъэр кэпІотэн зыхъуКІэ, пчэгъабэ гъэфедэгъэн фаешг, ашкІэ емыкІу кысфэшъумышІ. ЗэкІэ мэкъумэщ хызымэтым фэгъэзагъэхэм 2009-рэ илэсым продукције зэфэхьыфхэу кыахыжыгъэ сомэ миллиарди 9-рэ миллион 908,4-рэ зыуасэр. Ар ыпэрэ илэсым кыахыжыгъагъэм нахы проценти 6,7-кІэ нахыб.

Адыгеим чІыгулэжыным ыІэныкІэ анахь мэханэ шы-зилэр лэжьыгъэу кытхыжыгъэр ары. ИкІыгъэ илэсым зэкІэ мэкъу-мэщым фэгъэзагъэхэм гектар мини 123,2-м лэжьыгъэ тонн мин 474-м ехъу кырахыжыгъэ. Зы гектарым гурьтымкІэ лэжьыгъэу кытыгъэр центнер 39,4-рэ. Урысые Федерацием ичІыпІэзэфэхьыфхэм зы гектарым лэжьыгъэу кыащырагъэ-тыгъэмкІэ тиреспубликэ ятІо-нэрэ чІыпІэр ыубытыгъ.

Лэжьыгъэ зэфэхьыфхэр анахыбгъу кызытхыжыгъэхэр Джэджэ районыр ары. Ащ пстэумкІи лэжьыгъэ тонни 149,8-рэ шаугъоижыгъэ, ар зэкІэ республикэм кышаахыжыгъэм ипроцент 32-рэ мэхъу. Зы гектарым лэжьыгъэ центнер 40-м ехъу кыащыражыжыгъэ Шэуджэн, Кошхэблэ, Джэджэ районхэм.

Анахъу хэзгъэуэфыкІы сшІоигъу Теуцожь районым мзы аужырэ иІэсытІум лэжьыгъэу кышаахыжыгъэм хэпшыкІау зэрэхагъэхъагъэр. 2008-рэ илэсым районым пстэумкІи лэжьыгъэ тонн мин 36,1-рэ шаугъоижыгъагъэмэ, икІыгъэ илэсым а пчэгъэр тонн мин 43,8-м нагъэсыгъ. Районым зы гектарым лэжьыгъэ центнер 39,7-рэ кыащыражыжыгъэ.

Республикэм дагъэ зыхашыкІырэ культурэхэу шалэжыхэрэм япчэгъэ ыкІи ахэм кырахыжыгъэр нахыбэ шэхъуэ зыгъ. 2009-рэ илэсым тыгъэ-гъазэу алэжьыгъэ зы гектарым телытагъэу центнер 18,2-рэ кыахыжы, пстэумкІи тонн мин 118,4-рэ республикэм шаугъоижыгъэ. Джащ фэдэу сое гектар мини 3,8-у Іахыжыгъэм тонн мин 6,2-рэ кырахыжыгъэ, ар ыпэрэ илэсым кыахыжыгъагъэм нахы

фэди 3,4-кІэ нахыб. Тызхэт илэсым сое рагъэубытыгъэр гектар мини 8-м нагъэсынэу рахъухъэ.

ГъэрэкІо рапс тонн мин 12,7-рэ республикэм кышаахыжыгъэ. Ар ыпэрэ илэсым аугъоижыгъагъэм нахы фэди 2,2-кІэ нахыб.

ЗэритхъуыгъэрэмкІэ, шъоушыгъу зыхашыкІырэ чІыпІымым едгъэубытыгъэр гектар пчэгъэ-ми хэдгъэхъошут. 2009-рэ илэсым Джэджэ районым чІыпІэ гектар 252-рэ шапІи, зы гектарым центнер 324-м ехъу кырахыжы, пстэумкІи тонн мин 8,2-рэ кыахыжыгъэ. Мы илэсым шъоушыгъу зыхашыкІырэ чІыпІыгъэр гектар мин 1,6-м фэдиным ашапІанэу шыгъ.

Кыыхэзгъэшы сшІоигъу пынджалэжыным республикэм зыкызырэщыІэтыжыгъэр. 2007-рэ илэсым пынджым гектар мини 2,2-рэ, 2008-рэ илэсым гектар мини 2,5-рэ рагъэубытыгъагъэмэ, икІыгъэ илэсым ар гектар мини 3,2-м нагъэсыгъагъ. Тызхэт илэсым пын-джыр гектар мини 3,5-м кы-шымыкІау республикэм шап-хыны фаеу дгъэнэфагъэ.

— Мыгъэ Іахыжыгъыцт лэжьыгъэр гбэгбгъогъэным фэгъэхьыгъэ амал зэфэхьыфхэу гъэрэкІо бжы-хъэ республикэм шызэра-хыгъэхэр сьд фэдэхэ?

— 2010-рэ илэсым шыІутхы-жыгъыт бжыхъасэхэм япхъын охътэшІум тефэгъагъ. Пстэум-кІи бжыхъэс гектар мини 105-рэ, ащ шыцъу лэжьыгъэ кы-зыгъыт бжыхъэс гектар мин 98,2-рэ республикэм шапхы-нэу планым кыдылэгъэщытыгъ. Бжыхъэ коцым гектар мин 83,4-рэ рагъэубытыгъ. Хъэу апхыгъэр ыпэрэ илэсым елы-тыгъэмэ гектар мини 7,4-кІэ нахь макІэ ашыгъ. Рапсыр гек-тар мини 6,4-м ашапхыгъ. Зэ-кІэ чылапхъэу агъэфедэгъэхэр кондицием нэххэу ыкІи шэ-наутхэр ахэтэкъуагъэхэу шытыгъ. Гектар мин 47-м ехъум чыла-пхъэм чыгъэшІур игъусэу ды-хатэкъуагъ.

— Гъатхэр кбэлэгъагъ. КІэкІау кбйтфэІуатэба гъатхэм апхъыцт лэжьы-гъэ зэфэхьыфхэм чІыгоу арагъэубытыгъыгъ, амы-гъэфедэрэ жьокІупІэ чІыгу-хъу республикэм илэхэр зы-фэдизхэр?

— Непэ ехъуІау угушыІэн хъумэ, мэкъумэщ хызымэтым зэкІэ жьокІупІэ чІыгоу тилэхэр шагъэфедэгъэ пІон пІэкІышутэп. ИкІыгъэ илэсым икІыхъэгъум пстэумкІи амыгъэфедэщытыгъэр

чІыгу гектар мин 26,5-рэ хъу-щытыгъэ, ар зэкІэ жьокІупІэ чІы-гоу тилэхэм япроцент 11-м фэ-диз хъазыр. ГъэрэкІо жьокІупІэ чІыгоу амыгъэфедэгъэм изытет кыдэпІытэн хъумэ, лэжьыгъэр кызытхыгъэныкІы пІэкІышутыгъ гектар мин 26,2-рэ мэхъу.

2010-рэ илэсым республи-кэм ичІыгъухэм ащыцъу гъэтхэ-сэхэр зышапІанхэу рахъуыгъэр гектар мин 96-рэ фэдиз. Ащ шыцъу лэжьыгъэ кызытхыгъэм гектар мин 14, пынджым гек-тар мини 3,5-рэ, техническэ лэ-жыгъэхэм гектар мин 74,4-рэ, былымІускІэ агъэфедэщт лэжьы-гъэхэм гектар мини 6,2-рэ ара-гъэубытыгъ.

— Былымхъунымрэ чэт-хъунымрэ афэгъэзагъэхэм икІыгъэ илэсым Іоф шаплагъэм уигъэрэзэнэу цыта?

— 2009-рэ илэсым зэкІэ мэ-къумэщ хызымэтым фэгъэзагъэ-хэм лы тонн мин 38,9-рэ, шэ тонн мини 104,9-рэ, кІэнкІэ миллион 38,1-рэ кыахыжыгъэ. Ащ ыпэрэ илэсым елытыгъэ-мэ, гъэрэкІо кыахыжыгъэхэр лымкІэ процент 17,7-кІэ, шэм-кІэ процент 0,9-кІэ, кІэнкІэм-кІэ процент 16,6-кІэ нахыбэ хъугъэх.

ИлэсыкІау тызхэхъагъэм иапэрэ мафэ ехъуІау зэкІэ мэкъу-мэщым фэгъэзагъэхэм бы-лым Іашгъэхэу ялагъэр мин 47,8-рэ, ащ шыцъу чэмхэр мин 26,5-рэ хъуштыгъэ. Къо мин 21,1-рэ, мэл ыкІи пчэн мин 41-рэ ахъуштыгъ.

ИкІыгъэ илэсым чэм телы-тэу мэкъумэщ предприятиехэм цэ килограмм 3527-рэ кыащ-хыжыжыгъэ, ар ыпэрэ илэсым кыахыжыгъагъэм нахы кило-грамм 212-кІэ нахыб. Шэм икІэхыжыжынкІэ пэрытныгъэр зыІыгъыр Красногвардейскэ районыр ары, ащ чэм пэпчэ шэ килограмм 4667-рэ гъэрэкІо кышыкІахыгъ.

Мы лээхъаным республикэм былымхэр искусственнэу гъэ-лэхъожыгъэхэм фэгъэзэгъэ пункт 50 шызэхашагъ. Ахэр ящыІагъэ оборудованимкІэ зэ-тегъэпсыхыгъэхэм фэшІ рес-публикэ бюджетым кыкІау гъэ-рекІо сомэ мини 145-рэ аІекІа-гъэхъагъ.

2009-рэ илэсым Теуцожь районым Іоф ышІау шыригъэ-жыгъэ фирмэу «Киево-Жураки» зыфилорэм ышІыгъэ кьохъупІэ комплексэу «Адыгейский» зы-фаусыгъэм. Ащ Канадэ кы-рашхи племенной къо 2617-рэ икІыгъэ илэсым кыащагъ.

Джэджэ районым шыщ ОАО-у «Дондуковский элеватор» зыфилорэм игъорыгъозэ лы кызытыгъэ былымхъуным зы-фегъазэ. ГъэрэкІо ащ Къалмыкь

Республикэм кырашчыгъэ бы-лым пІэшгъэ 500 шагъэшшэри ашагъ. Мыгъи шхъэ 700 ащ шагъашхэ. Джащ фэдэу Джэ-джэ районым шыщ СХА-у «Ра-дугэм» шагъэшшэрынэу шхъэ 50 кыащэфыгъэу шагъашхэ. Мыекъопэ районым шыпсэурэ А. М. Хастыян кІэнкІэм икІэхы-жыны зыфигъэзагъ. Ащ зэхы-цэгъэ фермэм чэт мин 18,5-рэ шаІыгъ, икІыгъэ илэсым кІэн-кІэ миллион 4,8-рэ кышаахы-жыгъэ. Гъэхъагъэхэр ешІых ша-губзыгъухэм яхъункІэ ЗАО-у «Адыгейское бройлерное объе-динение» зыфилорэм. ГъэрэкІо республикэм пстэумкІи шагу-бзылэу кышаахыжыгъэ тонн мин 33,6-м шыщэу тонн мин 27,3-р кызытыгъэр мы объе-диниер ары.

— Мэкъумэщ хызымэ-тым 2009-рэ илэсым сьд фэдэ кбэралыгъо ІэпыІэгъуа кбьІекІэхъагъэр?

— Агропромышленнэ комп-лексым гъэрэкІо федеральнэ бюджетым кыкІау ІэпыІэгъоу сомэ миллион 507-м ехъу кы-ІекІэхъагъ, ыпэрэ илэсым ащ фэдэу кыратыгъагъэм егъэшпа-гъэмэ, ар фэдизрэ ныкІорэкІэ нахыб. Ащ фэдэ ІэпыІэгъоу кы-ратыгъэм шыщых лэжьыгъэхэм зызэрар язгъэкІхэрэр ахэгъэкІо-дыкІыгъэхэм фэшІ агъэфедэрэ химическэ үцхэу кыащэфыгъэ-хэм апае субсидиер кыратыгъэ сомэ миллион 46-м ехъур, бы-лымхъуным племенной Іофшэ-ныр шызэхэцгъэуныным фэшІ субсидиер кыалэкагъэхъагъэ ми-ллион 8,8-р, кредитхэрэ зай-мэхэмр апае процентэу аты-рэм тырагъэкІагъэрэр зыпкэ игъэуцожыгъэхэм фэшІ сомэ миллион 375-рэ фэдизэу кыра-тыгъэ субсидиер ыкІи нэмьІкІхэр.

Республикэ бюджетым кы-Іау мэкъумэщ продукције кы-зыхыжыгъэхэрэм гъэрэкІо сомэ миллион 163-м ехъу аІекІэ-хъагъ.

— Къуаджэм социальнэ хэхъоныгъэ ышІынымкІи ІэпыІэгъу ыгъотыгъэба?

— Гүхэлэ гъэнэфагъэ зилэхэ федеральнэ программэу «Къуа-джэм социальнэ хэхъоныгъэу 2012-рэ илэсым нэс ышІы-щтыгъ» ыкІи республикэ про-граммэу «Адыгэ Республикэм къуаджэм социальнэ хэхъоны-гъэу 2003 — 2012-рэ илэсхэм шишІышутхэр» зыфилорэр гъэ-цэкІэгъэхэм фэшІ республикэ бюджетым кыкІау ти Мини-стерствэ сомэ миллион 45-м ехъу аІекІыгъэхъагъ, ащ шыщэу газыр агъэфедэу гъэпсыгъэхэм сомэ милли-

он 14 фэдиз, псыр аІекІэгъэ-хъэгъэхэм фэшІ сомэ милли-он 24-м ехъу, кьоджэдэсхэм язгыгъэпсэфыгъо уахътэ зэхэ-цэгъэхэм фэшІ сомэ милли-онш аІекІыгъэхъагъ. Кыыхэ-гъэшы сшІоигъу къуаджэхэм ащыпсэурэ унэгъо ыкІи спе-циалист ныбжыкІэхэм зыщы-псэушутхэ унэхэр яІэ шыгъэхэм гъэрэкІо сомэ миллион 4,5-рэ фэдиз зэрэпІагъэхъагъэр. Джащ фэдэ Іофыгъохэм апае федераль-нэ бюджетым кыкІау кыалэка-хъагъэр сомэ миллион 62-м фэ-диз хъазыр. Ащ фэдэ ІэпыІэгъум ыпкэ кыкІау икІыгъэ илэсым давление макІэ зилэ газрыкІопІэ километрэ 42-рэ фэдиз, псыр зырыкІошт километрэ 36-м ехъу къуаджэхэм ашагъэпсыгъ, куль-турэм икІоджэ Унэу зы икІэ-рыкІау агъэпсыжыгъэ, унэгъо ыкІи специалист ныбжыкІэхэм унэхэр рашІынхэу е кырашчэ-фынхэу свидетельствэ 37-рэ ара-тыгъ. Ащ ишІауагъэкІэ квадрат-нэ метрэ 2400-рэ зырылхэ унэ-хэр кызылэкагъэхъагъэх, унэгъуи 5-мэ тызхэт илэсым ишы-шхъэІу мазэ нэс унэхэр кыащэ-фынхэм ифитыныгъэ яІэ хъугъэ. Урысые Федерацием мэкъу-мэ-щымкІэ и Министерствэ феде-ральнэ бюджетым кыкІау гү-хэлэ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «Къуаджэм соци-альнэ хэхъоныгъэ 2012-рэ илэ-сым нэс егъэшІыгъэхъагъ» зыфи-лорэр гъэцэкІэгъэхэм фэшІ Адыгэ Республикэм тызхэт илэ-сым кыкІау сомэ миллион 72-м ехъу кыІекІыгъэхъагъ.

— Мэкъумэщ хызымэ-тым фэхьыфхэу гъомы-лэпхъэшІ промышленно-стэу министрствэм кбь-фэгъэзагъэм илофшІэн зэрэ-зэхъагъэм укытегуыцы-Іагъэмэ дэгъугъэ.

— Илэсэу кызытэныкІыгъэм гъомылэпхъэшІ ыкІи перераба-тываюущэ промышленностэу ти Министерствэ хэхъэрэм аужы-рэ илэсхэм анахь мэханэ зилэ продукциер кыдыгъэкІыхэрэм ахигъахъозэ кыпрэкІо. А отрас-лэм ипредприятиехэм кыдагъэ-кІыгъэ продукциер сомэ ми-ллион 7250-рэ зыуасэр гъэрэкІо ІауагъэкІыгъэ, ыпэрэ илэсым ар егъэшпагъэмэ, процент 16-м ехъукІэ нахыб. Республикэм пстэумкІи промышленнэ про-дукциер кышыдагъэкІыгъэм гъомылэпхъэшІ промышлен-ностым хильхъагъэр процент 58-м нэсыгъ.

ГъомылэпхъэшІ промышлен-ностым кыдыгъэкІыгъэ продук-цием хэгъэхъогъэхэмкІэ анахъу зишІауагъэ кыкІауагъэхэр ащ ин-вестициехэу хальхъагъэхэр арых. Ахэм яшІауагъэкІэ, дэгъоу зэты-рагъэпсыхъагъэх ООО-хэу

ЗЭФЭТЭХЫСЫЖЬЫХ

ТШЫХЭЗЭ, ТЫЛЪЭКИУАТЭ»

«Адыгейский комбикормовый завод», «Время», «Дондуковский комбикормовый завод» зыфилохэрэр. Джаш фэдэу оборудованиагъэ зэфэшхьафхэр ач'агъэууагъэх ООО-хэу пивэшI заводэу «Майкопский», лимонад псыр кызышашIырэ фабрикэу «Майкопский», «Дондуковский элеватор», «Мамрыкту» ыкIи ОАО-у цэ заводэу «Иагинский» зыфилохэрэм, фирмэу «Комплекс-Agro».

Алкоголь продукцияем ыкйи спиртгын якыдыгэккын республикэмкдэ предприятие 13 фэгэз-затг. Ахэм икыгыт ильэсын зэ-кдэ бюджетхэм сомэ миллиони 116-рэ фэдиз хызыр арагэхьаг. Продукциеу кыдыгтэккырэр ильэс кьэс нахьыгэ зышлыхэрэм ащыц ООО-у «Питейный дом» зыфилорэр. Ащ мы лъэхъаным аркь лъэпкь зэфэшъхьафи 8 кыдыгтэккы.

Натуральнэ санэхэм якьыдэгъэклынклэ ыпэклэ лъэклуатэ ООО-у ДТ-у «Виктория» зыфиюорэ. Ащ 2009-рэ илъэсым сэнэ зэфэшхьафхэу кьыдыгъэклыгъэхэр фэди 6,8-клэ нахьыбэ ышлыгъэх. Джаш фэдэу санэу кьыдагъэклырэм ибагъэ илъэс къэс хагъахьэ предприятие цыкхуэху ООО-хэу «Вагрус», «Юг-Вино», «Агро-Ново» зыфилохэрэм.

Аш даклог кыххэзгэзшы сшлоигтор алкоголь отраслам илэ производственнэ кыучлэхэр икылгэ ильэсын зрагэфедэгэз хэм уээримыгээрээрэр ары. Предприятиехэм ашышыбэхэм технологическэ оборудованиу ялэр ифэшгуашам лыкылахэу агтэфедэрэп. Ашклэ анахь пэрыоху шьхалзу шытыр алкоголь продукциу кыдагэккылэр лугэккын зерамылэккылэр ары. Гушылэм пае, республикэм аркытыр кышызышылэр предприятиялм яззу ООО-у «Питейный дом» зыфилерон продукцияу кыдигэккылэр лугэккынымклэ лицензиу гэрэккэ кыратыгэм шышэу процент 20-м нахыбэл ыгтэфедэгэр.

Продукционер зыхийнхныг бүхтэйгээр
сырьер еж иеү ыгтэпсынхым
фэшл ЗАО-ү КПП-ү «Теучеж-
ский» зыфилорэм чыгу гекта-
ры 159-мэ сэнэххээр ашигтэ-
тлысыг. Икыгтэ илэхэсхым
предприятием кыгтэкыгтэ
сэнэххэр тонн 208-м сэнэ
продукциеү тонн мин 13-м фэ-
диз хыазыр ахихыкыг.

2009-рэ ильэсым Мыектөпэ пивэші заводым продукциеу кыбылдагъэклырэм ибагъэ хагъэ-хуагъэ. Заводым ильэсым кы-
кӀоцӀ декалитрэ 1200-рэ кыбди-
гъэклынэу кӀуачӀэ иӀ. Мы лъэ-
хъаным ащ пивэ лӀэпкӀ зэфэ-
шъхьаф заулэ кыбдегъэкӀы. АхӀр
якачествэкӀэ зрэдэгъухэм ишы-
хъат дунэе выставкэу «Продэк-
спо-2009» ыкӀи Урысые агро-
промышленнэе выставкэу «Золот-
тая осень-2009» зыфилоху икӀы-
гъэ ильэсым Москва щыкӀуа-
гъэхэм Мыектөпэ пивэші заво-
дым кыбидигъэкӀырэ пивэу «Май-
копское честное» зыфилорэм
дышгъэ медальхэр ыкӀи дунэе
конкурсэу «Лучший продукт-
2009» зыфилорэм идиплом кыб-
зэрэфагъэшоагъэхэр.

— Щэм гъомыланхъэ хэ-
зышIыкIыхэрэм яIoф сы-
дым тета?

— Шүэм гьомыэлэпхтэ зэфэшъхьафхэр хэзышлыкыг ырэ предпрятиетхэу республикэм итхэм 2009-р илътэсэм шэ тонн ми 66-м ехүмэ гьомыэлэпхтэ ахашлыкы, йуагъэкыгъ Къое лъэпкъ зэфэшъхьафхэу «Адыгейский», «Суаугуни» зыфилорхэр ыкы фэшъхьафхэр Джэджэ, Шэуджэн ыкы Тамбовскэ шэ заводхэм гъэрэкло мымаклэу къычашыгъ. Шэ заводхэм гьомыэлэпхтэ зэфэшъхьафхэр къыдэгъэкыгътэнхэм фэшъ технологияклэхэр нахыбэу ашагъэфедэтэ хъугъэ. ЗАО-у шэ комбинатэу «Адыгейский» зыфилорэм шүэм хэшшылыкыгъ гьомыэлэпхтэ зэфэшъхьафхэу къычашыгъхэрэм ядэгъугъэ цыфхэр егъэразэх.

— КонсервыиХэр адэ?

— Республикэм консерв зэф-
шъхьафхэр кызышашыхэрэ
предприятиеу итхэм гъэрэкю
хэтэрыкI тонн мин 25-м ехъу

джым гомыланхъэхэр ахэ-
зышIыкIыхэрэми гуыцыIэ
завлэ къяIуалIэба.

— 2009-рэ ильэсым республикэм тыгъэгъээзэ тонн мин 38-м ехъум дагъэ шахашлыкыгъ, ар ыпэрэ ильэсым ашлагъэм егъэпшагъэмэ, процент 35-кIэ нахыб. Пчъагъуэ кыизгъэ-Пчъагъэм инахыбэр кыизгъэгъэ-лыкыгъэхэр предприятие цыкълухъу ООО-у «Мамрыкъу» ыкIи ЗАО-у «Содружество» зыфилохэрэр арых. Джэджэ районым гъэрэкIо тыгъэгъээзэм дагъэ зыцыхашлыкыгъэ предприятие-кIэу ООО-у «Регион-Агро» зыфилохэр шагъэлсыгъ.

Предприятиякэу ООО-у «Время» зыфилорэм пынджэу кыбрашалэрэри нахыбэ зэрэ-хуэрэ хэзгэуэфыкы сшлои-хуэ. Тэкэрло а заводым кыша-гъхъазырыгъэ пынджэу сомэ миллион 416-рэ зыасэр йуагъ-кыгъ. Джашу фэдэу пынджэ тонн мин 60 зышафгыбын алъэкшшт ээваторэу джырэ лъэхъанын

арашэлагэм консерв условнэ банкэ миллион 36,5-рэ ахашыкыгь, ар ыпэрэ ильэсым кыдаггэкьыгыгьагэм нахы процент 65-клэ нахыгь. Республикэм зэклэ консервэу кышашыгьрэм ипроцент 68-м еху кээзыгыгьхэрэ ООО-хэу фирмуз «Комплекс-Агро» ыкли ТД-у «Овокон-Юг» зыфиохэрэр арых. Ятлонэрэу зыцлэ кыетогьэ предприятием мы ильэсым Красногвардейскэ ыкли Тэхьүтэмькыое районхэм зээзгыныгыгь адишышт горошкэ шхьуантлэу ыкли кызбжыгье ышыклэгэзштым фэзиз кыэлэкагьэхьанэу.

Джаңу фэдэу консерв эфэшхыафхэр кыдыгтэҕыгэнхэм пыл предпритије цылыкэ залл. Ахэм апыушые ООО-ху «Юмикс» ыккк «Ягодка» зыфилухэрэр, нэмыкхэри. Ахэм гэрекк республикк консерву кышыдыагэҕыгэм ипроцент 28-м еху ктатыг.

Хэтэргык зэфэшхыафхэр гэ-
штыгэхэу кэзүхүмэгээнхэм
фэгэхыгыгэ лошлэнэу уигэ-
разу шызэхэхэ Тэхүлэмькөө
районым шажэгэпсыгэ ЗАО-у
гэзүчылэхэ комбинатэу «Запад-
ный» зыфилорэм. Аш килгыгэ
илэсэм гэштыгэ хэтэргык
продукциеу тонн мини 8-м фэ-
диз хязыр зишылгэгэхэм алэ-
клигэхыаг, ар ыгэрэ илэсэм
лошлэгэхэ ялагэм нахы процент
66-клэ нахыб.

— ТЫЛЪЭТЪАЗЭМ, НЫН-

агропромышленнэ выставкэу «Золотая осень-2009» зыфилоу УФ-м мэкыу-мэщымклэ и Министерствэ цызэхичагэм республикэм икыгъэхэу хэлэжыгэхээр маклэ. А выставкэм медальхэу 8 кыщахыгъ, ззэгы-

— Ар зэкIэ дэггү, ау мы
лэныкѳомкIэ цыкIаггэу
цыIэхэри кѳыхэбггэуцыггэ-
хэмэ тигуанэ хгүүштыгг.

— Аш фэдэ Иошлагэу шы-
лэхэм адаклоу шыклагэху ты-
зэуалэхэрэми ягугу кэсшлы
сшлоигу. ЗАО-у «Майконский
птицекомбинат» зыфиорэм
иклыгэ илэсым продукцииу
кыдыгэклыгэр хэшшыклэу
нах маклэ хуыгэ. Ар кыхыз-
кылыгэу талытэрэр сырьеу про-
дукцииу зыхашыкыштыр яшы-
клэгэштум фэдизу кызырал-
клэмыхэрэр ары. Компанияу
«Ресурс» зыфиорэм кылазу Не-
винномыссскэ джырэ лэхъаным
диштэрэ комбинатэу клочэшхо
зилэу шэгэссыгэм сырьер на-
хыкыбэу лэклигахэ зэрэхуыгэм
кыыхэклэу республикэм ит ком-
бинатэу ышшэклэ зигугу кы-
шытшыгэм илошлагэхэм
кыашыклагэр бэ.

Джыры кыхызгъэщы сшоигу хьаджыгъэм икътэшын фэгъэгъэзэ предприятитхуэ республикэм итхэм япчъагъэ кыызэрэщыкIагъэр. Хьаджыгъэр кыдэгъэгъэкIуэ предприятитхуэм чэш-зымафэм хьаджыгъэ тонн 300 кташынуэ кIуачIэ яI, ау ахэм ашыщхэм Iоф ашIэрэп. Шьхьалхэм янахьыбэхэм оборудование ачIэтыр Джырэ лэхъаным диштэжырэп.

Статистикэм кызыритырым-
клэ, республикэм хыаджыгээр
кышызышыхэрэм анахь кыа-
хэшыэр ОАО-у «Дондуковский
элеватор» зыфилорэм ишъхал
ары. Ау ащ мылэъхыаным чэщ-
зымафэм лэжыгыгэ тонн 15-м
хыаджыгэу ахишылыкырэр ежъ-
хэм хыалыгъу кызыцагъэжэрэ
цеххуэ ялэхэр арых нылэн зыгъэ-
федэрэр. Тыхээт уахгъэм элева-
торым шъхыалыклэу цагъэлпсы-
рэм чэщ-зымафэм хыаджыгэ
тонн 35-рэ кышылын ылъэ-
кышт, республикэм ит пред-
приятыхуэ хыалыгъу зыцагъэ-
жыгъхэрэми алэклигъэхъанэу амал
илэшт.

Джаджэ районым шүш СХА-у «Радуга» зыфилорэм шхьалыкIэу цагъэспырэм тыхэт илэсым юф ышIуэ ригъгъэкъшт. Ащ Тыркуэм кырашчыгъэ оборудование чIагъэуцуагъ. Чэщ-зымафэм шхьалым хьаджыгъэ тонн 45-рэ къыдыгъэкIым алэкIышт.

Лоф амьшлэхуудыгх пред-
приятие инхэу шьюушыгыуш
заводэу «Гиагинский» ыкы лы
комбинатэу «Майкопский»
зыфилохэрэр. Дажш фэдэу
ООО-у КХ-у «Восход» зыфило-
рэм икыгыт ильэсын спиртэу
кышашыгыгэм илугэклын зэ-
шлүахын алыкыгытэп.

— Мэкѳумэцц, продукиче кѳэзыхьыжхэрэ фермерхэмрэ унагѳохэмрэ чыфэхэр языхьхэрэ коопера-тивхэм республикэм 10фцаш1эба?

— МэкжумэщышIэ-фермер хъызмэтшIапIэхэу республикэм цызыхащэгэхэм ил'эсэу кызытынэкIыггэм сомэ мин 1981-м ехуу зыосэ продукция кыхыхъыжьыг. Ар зэкIэ мэкжумэщ хъызмэтым фэгъэзагъэ-

хэм къахыжыгъэм ипроцент
20-м фэдиз хъазыр.

Къэралыгъо программэм тэт-
тэу къуаджэм лoф цызышлэ-
р къымзмэтшлэлъ цыкълухэм
ыкълэ унэгъо хъызматым пылъ-
хэм, потребителъскъ коопера-
тивхэм финанс Изыгъэгъоу
ыкълэгъо ылъымсэ алкягъэхьагъ
сомэ миллион 293-рэ. Джаш
фэдэу ахэм ашышхэм субси-
диеу аратыгъ сомэ миллиони
103,5-рэ.

Тыгхэт илхэсым икхыа-
гым еххуэдэу республикэм lof
шашлэу шатхыг мэкумэш
члывэт потребительск коопе-
ратив 19-у пайшик 470-м еху
зыхыгэхэр. Кредит коопера-
тивхэм аггфедэнэу сомэ мил-
лиони 120-рэ алэклагэхыаг,
ар охытабэ ыкли охытэ маклэ
зилэхэ займэхэу пайшикхэм
аратыг.

— Лэжыыгээ зэфэ-
ишхыафэу кѳахыжхэрэм
яцэн кѳиныбэ палѳагѳо.
А Иофыр гѳэрекѳо сѳдѳу-
цтѳу зѳшѳохыгѳэ хѳүгѳа?

— 2008-рэ илээсэм лэжыг-гээм уасуу цырылагтээм хэти ыгээрээзэгэп, икыгтээ илээсэм а уасэр зэблахууу кыээрэхэ-кыгтээр маклэп. Гуушыгэм пае, зы лэжыгыгтэ киограммыр сомишым цыгтэжыгтэуу сомит-фым нэсыкклэ зышягтэхэр маклэп. Аш фэдэ уасэ зылагтэр коцымрэ хьэмрэ. Натрыфым, пындыжым, соем, горохым, тыгтэгээхэм уасуу алагтээм ахэр зылуааыжыхэ нэуж хэпшыкклэу зыкылыгтэгы.

Республикэм мэжумэшү продукцияер зыщашэн алъэкЫшүт бэдзэр 13 ит. Ау ахэм лэжыгыгэ зэфэшхыафху ащашэрэр зэрэмыбэм кыхэхэкэу, зэкэкэ лэжыгыгэу кыхыжыкыерэм ишэн ашкэкэ зэшлохыгыгэ хыррэн.

— Тизэдэгүцылэггү
икIэухым республикэм
имэкбумэц хызмэт фэ-
ггээггдэхэм 2010-рэ илгэ-
сым нитэрылб шхьаIэу
зыфаггдэгүцжыыхэрэм гү-
цылгэ зугал кяялIолаггэ-
мэ дэггүггэ.

— Республикэм иагропромышленнэ комплекс аужырэ илӕсхэм зэхоклыныгъ дгъоу фэхъухэрэр кыдэталыгътхэзэ, илӕсыкӕу тыгъхыагъэм анах пшгърылӕ пшхӕлӕу шызӕшлътхын фаер мӕкъумӕш хъызмэтхын кытырӕ продукцие пшхӕлӕху къътхыбжхэрэр нахыбӕ шыгъгӕнхэр ары.

Мүниципалын гэвснхлэ зилэ кьалэхэмрэ районхэмрэ яшлэ хэлээу мьш кьыкэлэы-клорэ шшэрэлххэр итхууха-гэх: гүхэлэ гэзнэфэгэ зилэ республикэ программэу мэ-күэмэш кьызмэтым 2008 — 2012-рэ илэсэхм хэбхонгыгэ егэшлэгэным кьли аш кьы-тырэ продукциер тэрээу лү-гэкьлэгэным афэгэххыгэр гэвэклэгэным, чэм тельтэу шэу кьэтхыжыгэр килограмм 3550-м нэгэсэлгэны, бьым-хуным ишкьлэгэ лүс зэфэ-шхьафхэр нахкьбэу гэхьа-зырыгэнхэр, соеу кьэдгэкьл-рэр гектар минн 6-м кьли нат-рыфым едгээубытырэр гек-тар минн 8-м анэгэсэлгэны, 2010-рэ илэсым пынджыр гек-тар минн 3,5-м айушхыгэ-ны, хэтэрыклэхм аубытырэ чьгүр нахкьбэ шьгэныр.

— Респу́бликэм имэкху-мэцц хьызмэтрэ игъомы-лэхъэшI промышленно-стрэ 2009-рэ илгъэсым Иофшлагъэу ялэхэр иггъэ-кIомыгъэу ккызыэрэтфэ-пIомтаггэм пэе тхьауе-ггъэнсэу.

Дэгушылагъэр
ЛІЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтбий.

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлыкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэр, Шапсыгъэр, хэхэс адыгэхэр

ЕЖЭХ, ЩЭГУГЪЫХ

Лъэшэу уегъэгущо а къэбарым. Зэлашлэрэ тхаклоу Мэщбэшлэ Исхакъ ироманэу «Графиня Аиссе» зыфиорэм техыгъэ филым агъэуцунэу щыт. Рэгущыгъэх, мылкъоу ащ пэлухъащтыр зэхалъхъанэу рахъухъэ. Шышкъэ, сомэ миллион 70-р маклэп, ау, яштыпкэ рахылымэ, адыгэ республикишым, предпринимательхэм, мылкъу зигъэхэм, УФ-м культурэмкIэ и Министерствэ кинематографиэмкIэ и Агентствэ акIуачIэ кыхыштыр а юфыгъэ шлагъор зэшлуахынэу. Ти адыгэ лъэпкъ ифэшпшэ дэд ащ фэдэ шлухъафтын лъапIэр.

Ти Президентэу Тхаклоу-щынэ Аслъан джырэблагъэ Мэщбэшлэ Исхакъ зэлукIэ-гъоу дырилагъэм щытегушылагъэх форматышхо зигъэ кинофильмэм тефэшт ахыцэм икыгъэгъотыкIэ хушутым, нэмыкI юфыгъохэу зэшлуахыгъэн фаехэм. Мы юфыр апэу зыгу къэкIыгъэ тхаклоу Сергей Михалковыр шлукIэ агу къагъэкIыжыгъ.

Кавказым ис лъэпкъхэмкIэ анахыжъэу алыгътэрэ, тарихъ гъогу кIыхъэ, гъогу кIын дэдэ къэзыкIугъэ адыгэхэм яфэшпшэ дэд кинофильмэу зигугъу

къэтшIырэр. Лъэпкъым изегъэужыжынкIэ, непэрэ дунаим нахъ тыуашIэнымкIэ ащ ишлогъэшхо кызыэрэкIошутым цэч хэлъэп.

Непэ литературэ дэгъу тил. Фильмэхэр зыхэшIыкIын произведениехэр тимаклэп. Еж Исхакъ тарихъ лъапсэ зигъэ романыбэ кыдыгъэкIыгъ, ахэм ащышхы «Рэдэ», «Адыгэхэр», «КъокIыплэмрэ Къохъаплэмрэ», «Султан Хъан-Джэрий» зыфиохэрэр, ахэм анэмыкIхэри. Роман пэпчэ гъэшIэгъоны, купкIышхо ил, фильмэ хашыкIын алъэкIышут режиссер Iэпэласэхэм.

«Графиня Аиссе» зыфиорэ романым исценарие хъазыр зыхъукIэ, фильмэм роль шыхалэхэр кышызышIышутхэм якъыхэхын ыуж ихъащтых. Лъэшэу тэгугъэ адыгэм ипсихологии, ифилософии, инэмыкIырэ лъэныкъохэр шыпкыагъэм пэблагъэу къэзытын зылъэкIышут лъэпкъ артист IуачIэхэр цагъэфедэнхэу. IэкIыбым щыпсэурэ тилъэпкъэгъу миллион пчъагъэм лъэш дэдэу ягъопэшт адыгэ кинофильмэр кызыэрэдэкIышутыр. Ащ ежэх, пэплэх.

Тикорр.

Адыгэ лъэпкъым щынэо Iэпэласэхэр кыхыкIыгъэх, ахэм ящытху хэкуми, Темир Кавказыми, IэкIыб къэралыгъохэми ащылугъ. Непэ кызынэсыгъэм тилыфхэм ащыгушпшэрэп Кошхъаблэ щыпсэугъэ музыкант, щынэо Iазэу Хъагъэудж Мыхъамэт. Ащ ищынальэхэр Англием щытыратхэгъагъэх, пластинкэхэм атетэу кыдагъэкIыгъагъэх. Щынэо Iэпэласэр 1918-рэ илъэсым Дзэ Плъыжыкым щышху зэолхэу кошхъаблэхэр зэгъыуагъэхэм алэкIэлодагъ. Хэкум щышхуагъэх щынэо Iэпэласэхэу Былымыхъэ Пагор (ХъажъунэкIыгъэ еджэщтыгъэх), Аулъэ Олэгъэй, ТемзэкIо Алы, Шапсыгъэ щышху Шагудж Махъмуд, ахэм анэмыкIхэри.

1974-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ М. Шагуджыр Москва музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм я 1-рэ Всероссийскэ конференциеу щылагъэм этнографии концертэу кышхуагъэхэм хэлэжыгъагъ, иIэпэлэсэныгъэ щытхушхо кыфыхыгъагъ.

Сурэтым итыр: М. Шагуджыр зипэщэ артистхэр концертным хэлэжыгъ.

БЗЭМ УАСЭ ФАШЫ

Ныдэлъфыбзэм и Мафэ игъэкIотыгъэу шыхагъэунэфыкIыгъ Къэбэртэе-Бэлыкъар къэралыгъо университетым адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ икыутамэ. Пчыхъзэхэхэм къырагъэблагъагъэх шIэныгъэлэжъхэр, журналистхэр, адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ университетым икыутамэ илъэс зэфэшхыафхэм щеджагъэхэр, республикэм иеджапIэхэм якIэлэегъаджэхэр.

АдыгабзэмкIэ кафедрэм иIэшхъэтетэу ТIау Хъэзещэ кызыгъушылэм аналэ тыраригъэдзат лъэпкъ цыкIухэм абзэхэр кIодыжынкIэ шынагъоу шыIэхэм тыбзэ ащыухъумэгъэным фэшI икIэкIыплэкIэ зехъэгъэн фэе юфыгъохэм.

Пчыхъзэхэхэм кышыгушылагъ КъБР-м гъэсэныгъэмрэ наукэмрэкIэ и Министерствэ адыгабзэмкIэ иметодистэу Балэ Людмила.

— Адыгабзэр гукIи, псэкIи зыпэблагъэхэу мы отделением щеджэрэ студентхэмкIэ шъунасыпышхо, джащ фэдэуи шъуипшъэрыл лъапI бзэр куоу зэжъугъэшIэныш, ащ идэхагъэрэ иIэшлугъэрэ ежъугъэджэщтыгъэм алыжъугъэлэсыжыныр, — ылауагъ ащ. ЕтIанэ кызыIуагъэхэм къафилоатагъ ныдэлъфыбзэмкIэ егъэджакIохэм яурысые зэнэкъокъу ти-республикэ щышху хэлэжыгъэхэм ягъэхъагъэхэр зыфэдэхэр, ахэм кызыфагъэ-фэдэгъэ методикэхэми ягугъу кышыгъ.

ТхэкIо, усэкIо ныбжыкIэхэу Шъэомэфэ Залинэ, НэшIодз Мухъэмэд, ГъукIэкIуа Ирине, Гугъот Заремэ, Хъоджэ Жаннэ, МэремыкIо Динарэ, пчэгум къырацъахи, яусэхэм къарагъэджагъэх, рассказхэм къахэхыгъэ теплъэгъо кIэкI гъэшIэгъонхэр къагъэлэгуагъэх МэкIоо Дианэ, МэщыкIо Ланэ, Хъэрэдурэ Аллэ. Адыгабзэм фэгъэхыгъэу титхэкIо нахыжъхэм атхыгъэ усэхэми къыдагъагъэх.

Адыгабзэм и Мафэ фэгъэхыгъэ зэнэкъокъоу «Шу лъэгъу, къэхъум уиныдэлъфыбзэ, лъэпкъ языгъэлорэ хабзэр» зыфиорэм щытекIуагъэхэм ацIэхэри къырауагъэх. Адыгабзэр сэнэхъат зыфэхъушт студентхэм ащышху ВыкIэ Жаннэ апэрэ чIыплэр фагъэшхошагъ, Къадир Маринэ ятIонэрэ чIыплэр кыдыхыгъ, яцэнэрэ чIыплэр Шъэомэфэ Залинэрэ Ахъмэт Сюзаннэрэ зэдагъошхыгъ. Шытху тхыльхэмрэ шлухъафтынхэмрэ ахэм афагъэшхошагъэх.

Тхаклоу, критик цIэрылоу ХэкIошгъэ Андрей кызыгъушылэм ипсалъэ кышыхыгъэщыгъ адыгабзэм икыутамэ кызыухыгъэхэм тхэкIо, усэкIо Iазэхэр мымакIэу кызыэрэкIыгъэхэр, непэ еджэхэрэми бэкIэ узышхуагъы хушут литераторхэр кызыэрэкIышхуагъэхэр, ахэм юфышхо зэрадашIэрэр.

Адыгабзэм фэшпшэ уасэ фэшыгъэн зэрэфаер кыкIагъэ-тхыгъ профессорэу КъокIэсэ-кIо Александр, филологии шIэныгъэхэмкIэ институтым ипашху игуадзэу КъаскIуа Майе, усаклоу, журналистэу Вындыжэ Марие.

ДЗЭГЪЭЩТЭ Азмэт.

ТхъамэтакIэ ил

Нэмыщ кIалэу Мюнстер Европэм щыпсэурэ адыгэхэм я Федерацие и Совет отчетхэдзын зэфэс щырилагъ. Ащ тхъамэтакIэ шыхадзыгъ. КIалэу Ганновер и Адыгэ Хасэ ипашху Цэй (ТемзэкIу) Умар Фару ары Европэм щыпсэурэ адыгэхэм я Федерацие и Совет иIэшхъэтет хуугъэр.

ТемзэкIо Умарэ ыпэкIэ илъэсыбэрэ общественнэ организацием тхъаматэу илагъэр дунаим тет адыгэхэм дэгъоу зэлашIэрэ СIаушху Ихсан ары. Джы ар Федерацием итхъамэтэ гъэшлуагъэ хуугъэ. Федерацием и Вице-президентхэу хадзыгъэх Ирхъан

Догтасэр ХъэтIэмэ Ниджати-тирра.

Европэ федерацием кIэу аштагъ «Черкес Невтерк» зыфиорэ общественнэ организациер. Ащ ипашху Биал Идис ФЧЕ-м (Федерация черкесов Европы) и Совет хатгъэхъагъ.

Шъугу къэтэгъэкIыжы: Европэм щыпсэурэ адыгэхэм я Федерацие кызылэуеубыты адыгэхэу Германием, Австрием, Голландием, Швейцарием, Францием ащыпсэухэрэр, ар джы Дунае Адыгэ Хасэм аштагъ.

НЫБЭ Анзор. Тисобкор.

Р. Къунэм итекIоныгъ

Муниципальнэ образованиеу «ТIопсэ районым ипредприниматель анахъ дэгъухэр» зыфиорэ район зэнэкъокъум щытекIуагъэхэр зышыхагъэунэфыкIыгъэ торжественнэ зэлукIэ ТIопсэ районым иадминистрацие джырэблагъэ щыкIуагъ.

Илъэс кIэс районым ащ фэдэ конкурс щызэхашху, гъэхъэгъэшхо зышыгъэхэр шыхагъэунэфыкIых.

Бизнес сообществэм иллыкIохэу анахъ дэгъукIэ алытагъэхэм ащышху ООО-у «КОХ» зыфиорэр. Илъэс пчъагъэ хуугъэу а предприятием пэщэныгъэ дызэрехъэ лытэныгъэ зыфащIырэ тичIыплэгъоу Къунэ Рэмэзан Хъэсамбый ыкъом. Номинациеу «Муниципальнэ образованиеу ТIопсэ районым псэолъэшIынымкIэ ипредприятие цыкIу анахъ дэгъу» зыфиорэм Къунэм илофшIаплэ щытекIуагъ.

Тисобкор.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр БРАНТИЭ Казбек.

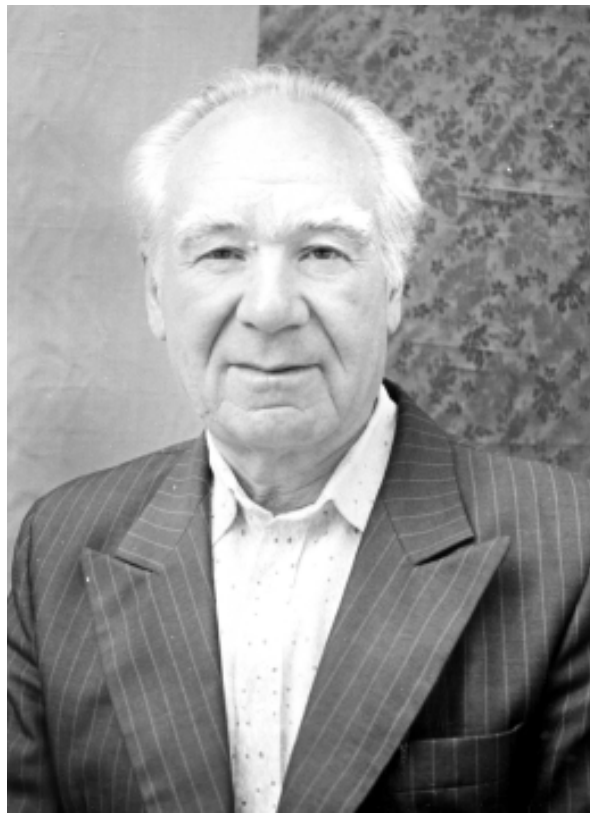
ТЕКЮНЫГЪЭМ ия 65-рз ИЛӔС ИПӔГЪОКӔ

Якӕуаджӕ щегъӕжъагъӕу Чехословакием нӕс

Тӕхӕтӕмыкӕуае кӕышчыгъӕу Мышгъӕ Ерӕджыбӕ Адыгеим икӕлӕ шгъхалӕ бӕрӕ цы-псӕугъ. Непӕ ар кӕытхӕмытыжъымы, игугъу кӕшшыгъӕныр тефӕ. Зеошхом илӕ-эхъан Адыгеир шгъхӕфит шыжъы-гъӕным хӕлӕжъагъ.

Ар исӕнӕхъаткӕ актерыгъ. 1936-рз илӕсым адыгӕ клӕлӕкӕ купӕу Москва дӕт ГИТИС-м еджако агъӕкогъагъӕхӕм ах-тыгъ. Ар кӕызӕриухыгъӕм лъы-пытӕу Иошлӕпӕм лухъӕгъу имыфӕз, военкоматым тхылъ кӕыфарагъӕхыгъ, заоу кӕе-жъагъӕм хӕлӕжӕн фаеу алы-тагъ. Ау зӕуапӕм занклӕу аща-гъӕп. Апшгӕрӕ гъӕзӕныгъӕ зилӕ ныбжыкӕм дӕз Иофхӕмклӕ ра-гъӕджӕнӕу кӕырауагъ. А лӕ-хъаным заор кӕызӕрежъагъӕм ыпкӕ кӕикӕу кӕагъӕкоци Мые-кӕуапӕ кӕышчыгъӕуахыгъ Орлов-скӕ бронетанкӕ училищым щег-джӕнӕу чӕагъӕхъагъ.

1942-рз илӕсым игъемафӕ нӕмыцхӕм ядзӕхӕр Кавказым кӕызӕрекӕлхӕрӕр кӕыдалыгъи, училищым икурсантхӕр мӕзи-цӕ нахыбӕ еджӕнхӕу хъугъӕп. Я 4-рз гвардии шыудзӕ корпу-сӕу генералӕу И.А. Плиевыр зи-ппӕагъӕм ибригадӕ хагъӕхъажъ-хи, фашистыдзӕу Краснодар лӕ-ныкхом кӕекӕлӕрӕм пӕшлӕкӕуа-гъӕх. Станицӕу Кущевскӕм дӕжъ цыкӕлогъӕ заом Ерӕджыбӕ зы-

хӕтыгъӕ дзӕр хӕлӕжъагъ. Ары шгъхӕам, пыим идзӕ ыкӕуа-чӕ зӕрӕнахъ иныр кӕыдалыгъи, тидзӕхӕр кӕызӕклӕлонхӕ фаеу хъугъӕ. Псыхъоу цыкӕлоу Ея, станицӕхӕу Шкуринскӕм, Канеловскӕм апӕгъунӕгъоу тидзӕхӕм зыкӕышчыгъӕуахъмӕ-нӕу кӕышчыгъӕуахъ, ау а чы-пӕми бӕрӕ лӕлыгъӕхӕп, зӕклӕ-кӕуагъӕх.

лӕу Мӕздӕгу шгъхӕфит ышлӕ-жыгъ. Апш ыуж зы мафӕ тешла-гъӕу Налшык нӕмыцхӕр дафы-гъӕх. Ерӕджыбӕ зыхӕтыгъӕ дзӕм кӕалӕхӕу Прохладнӕр, Невинно-мыскӕ, Ермӕлхӕблӕ, Чӕгъунӕр, Курганинскӕ, кӕуаджӕхӕу Бла-щӕпсынӕ, Кошхӕблӕ, Улапӕ, Бжгъадыгъуахӕблӕ, Адӕмые, се-лоу Красногвардейскӕр, стани-цӕхӕу Васюринскӕр, Лӕбапӕ, Сла-

вянск-на-Кубани, нӕмыкӕхӕри шгъхӕфит ышлӕжыгъӕх.

Бӕрӕ игугъу кӕышшыжъышты-гъӕ Ерӕджыбӕ дзӕр зыкӕлоу-рыкӕлырӕ чылӕхӕм адӕс бзы-лфыгъӕхӕм шхыныгъо зӕфӕ-шгъхӕафхӕр кӕазӕрапагъохи-штыгъӕхӕм. Апш фӕдӕ бзылӕ-фыгъӕ кӕуышхохӕр гъогунапӕм Иӕ кӕафашлӕу лӕтыгъӕх. Улапӕ блӕкӕхӕ зӕхъум ябзылӕфыгъӕ-хӕм кӕагъӕхъазырыгъӕ шхыны-гъохӕр дзӕкӕлолхӕм кӕапагъо-хыштыгъӕх. Бжгъадыгъуахӕблӕхӕ-ри джащ фӕдагъӕх. Кӕзӕкӕ ста-ницӕу зыдахӕхӕрӕм хъалыгъу гъӕжӕгъагӕлӕхӕр дзӕкӕлолхӕм кӕацаратыштыгъӕх. Гушлӕхӕу лӕгу теоцтыгъӕх.

А пстӕумӕ ауж Мышгъӕ Ерӕ-джыбӕ зыхӕтыгъӕ дзӕр Украин-нӕм ичӕлыгъу ихъагъ. 1944-рз илӕсым игъемафӕ кӕалӕу Дро-гобыч дӕжъ фашистхӕм ядзӕхӕр цызӕхагъӕтӕкӕуагъӕх. Апш лы-гъӕ хӕлӕу зӕрӕщыгъӕуагъӕм кӕы-хӕклӕу медалӕу «За отвагу» зы-филорӕр адыгӕ клӕлӕм кӕыфа-гъӕшпӕшӕгъ. Польшӕм икӕалӕу Пшемисль заоу цашшыгъӕм лы-блӕнагъӕу цызӕрихъагъӕм пае связистым Жъогъо Плъыжыым иорден кӕыратыгъ.

Заор заух мафӕм зыдӕщы-лагъӕмклӕ сеупчыгъагъӕти кӕы-логъагъ а уахътӕм Чехословаки-ем ичӕлыгъу зӕритыгъӕр. Псыхъоу Эльбӕ лӕт кӕлӕ цыкӕлоу Дечик дӕсыгъ. Дзӕу зыхӕтыгъӕм идзӕ-кӕлол пстӕури ялӕшӕхӕмклӕ дӕо-е-гъагъӕх. Ау а хӕгъӕгъум итыгъӕ

нӕмыц дзӕ часть заулӕмӕ зео-шхор зӕраухыгъӕзӕ зыкӕамагъӕу, тхъамафӕ фӕдиз зӕриукъудыи-гъагъӕми игугъу кӕышшыгъагъ.

Тӕхӕтӕмыкӕое клӕлӕм изео гъогу зиухыгъагъӕр 1946-рз илӕ-сым икӕымаф ары. Ячылӕ кӕӕ-кӕожы, дӕхӕкӕаер зыгъӕпсӕфы-гъӕу Иошлӕныр ригъӕжъагъ. Илӕс 12-м ехъу партийнӕ ыкӕи советскӕ органхӕм Иоф ащишлагъ. Тӕхӕтӕмыкӕое райисполкомым исекретарыш, культурӕмклӕ рай-исполкомым иотдел ипӕшӕгъ, районым исберкассӕ илӕшхъӕ-тетыгъ. Апш ыуж Мыекъуапӕ кӕащӕжъи, Адыгӕ хӕкӕм икӕӕ-пшӕкӕло-орӕдыло ансамблӕ ипа-цӕу агъӕнӕфагъ. Етӕланӕ хӕку драматическӕ театрӕм иак-тер коллектив ипацӕ игодзагъ. 1962-рз илӕсым щегъӕжъагъӕу Мыекъуапӕ икӕлӕ парк илӕс 20-м ехъоу Иоф циишлагъ.

Адыгеим ичӕлыгъу шгъхӕфит шыжъыгъӕным, адыгӕ чылӕхӕр, станицӕхӕр фашист техакохӕм ядзӕхӕм кӕалӕклӕхъыжыгъӕным апае зыпсӕ емыблӕжыгъӕ тидзӕкӕлолхӕм зӕу ащышчыгъӕ Мы-шгъӕ Джанхъот илӕс 90-м ехъу ыныбжӕу идунай ыхъоужыгъ. Заомрӕ Иошлӕнырӕ яветеран улӕклӕнкӕи, удӕгушылӕнкӕи лы-шлагъоу, цыф гупсӕфӕу зӕрӕ-щытыгъӕр бӕмӕ кӕащӕжъи ыкӕи ащыгъушпӕрӕп. Ар Мыекъуапӕ иветеран анахъ чанмӕ ащышчыгъ.

ШЫМЫГЪӔХЪУ Мурат.
Сурӕтым итыр: **Мышгъӕ Джанхъот.**

Ныжъ-тыжъ зилӕ клӕлӕцы-кӕлхӕр гъӕпсӕфыгъо уахъгъӕхӕм кӕуаджӕм апшӕх, кӕӕтых. Апшӕн фаеба адыгабзӕри, Иоклӕ-шлы-клӕхӕри, зекӕокӕлӕ-гъӕпсыклӕ дӕ-гъухъри.

Зӕш-зӕшыпхъу цыкӕлхӕу Алимӕр Бӕллӕр мӕфӕ зылӕуш хъугъӕу чылӕм цылагъӕх. Кӕы-маф. Осыр куу, фыжъыбзӕ пхъапхъ. Щтыргъуикӕ. Ппӕ зӕри-пцӕикӕу, цылӕ мазӕм укӕцӕхӕ. Сабыйхӕр нахыбӕрӕм унӕм исых. Пхъӕ кӕутӕгъӕ машлор зӕрылӕ унӕр фабӕ, голу. Ежъ шгъӕожъыемрӕ пшгъӕшгъӕжъы-емрӕ дунаир ядунай. Етӕлпшы-гъӕу мӕджӕгъу. Пцӕрыхъапӕм кӕышчыгъӕу цыкӕлӕм хъакубгъу шгыпкӕм клӕрыт пӕклоры-шхом зӕрӕфаехӕу непӕрзӕыма-фӕм шӕхъушлӕх: шыдӕпкӕаех, кӕышцӕпкӕлахы, етӕлани нӕшпӕу-пшыцӕлым ратӕлпшышӕ — пӕ-клор чӕгъи, шкафышхуи, Иӕнӕ кӕогъуи кӕамагъанӕу, зым адрӕм зышлӕуегъӕпшкӕу, аужыпкӕм, Бӕллӕ цыкӕлӕр лӕпцӕлӕжъыеу мыдрӕ унӕм кӕачыи, цыф ымы-шлӕу, кастролӕшхом итӕхъагъ. Нани пхъӕхъӕ-псыхъӕ икӕлыгъа-гъӕти, Алим тӕклӕрӕ лыхъуа-гъӕ, пшгъӕшгъӕжъыер (сабийба, илӕсицъ ыныбжъ) ежъ-ежъы-рӕу кӕаджи, зыдӕщылӕр ыш кӕыригъӕшлагъ. Нани, Алим и апш нахыбӕрӕ Бӕллӕ апш фӕдӕу хъакъу-шыкӕхӕм арымытӕыс-хъанӕу рауагъ. Алим лӕи-шлӕи

пылӕп, шгъӕожъые шгырыт, илӕси 8 хъушты. Мары пшысӕ тхылъ лужур кӕыштагъӕу ышы-пхъу цыкӕлу егъӕдало, ау Бӕллӕ апш шлагъоу едӕлӕрӕп, кӕыхи-дзагъӕу орӕдышхо кӕло, апш иза-кӕуа, унӕ пчӕгъум «сыартисткӕ» ылӕзӕ, лӕатӕу, зӕчӕу, кӕа-шпӕу кӕеуцо. Ятӕжъ пхъорӕлф-

рӕп, клӕрӕхъӕ ыкӕлыбышпӕ бӕрӕ-банӕу тео, джыри зӕ иупчӕ рело.

Бӕллӕ цыкӕлӕм ышлӕрӕп анахъ волшебник иным ыцӕлӕ, ыплӕлӕу хъарамыгъӕнчӕу зӕфӕшӕ, хӕта ар ыкӕи сыда ыцӕлӕр ылӕу нӕ-плӕгъу зӕлухыгъӕклӕ Алим кӕе-упчӕлы.

Шгъӕожъыер мӕтхъӕжы:

Пхъорӕлфхӕр

Рассказ

хӕм зӕрагъатхӕрӕр, зӕрашчыгъу-шлӕкӕлӕрӕр кӕыхъӕцӕу, лӕгушлӕ-клӕу тӕклӕу шлӕ кӕӕс афыкӕо-пӕлы, сыдӕу зашлыгъӕкли, анахъ мӕбзаджӕхӕкли, зыгорӕ арило-шгъӕп, агу хигъӕкӕлӕрӕп. Мары дӕ-кли кӕыдӕхъагъӕжыгъ: игалифе гъончӕдж джыбитӕу лӕшлӕ-лӕ-шлӕкӕ кӕыушгъагъ; ригъӕсӕгъӕ сабий дышгъӕхӕр кӕчӕталӕхи, пхъуантӕм кӕыдахырӕм фӕдӕу, конфет зӕфӕшгъаф хъушӕр джыбӕм кӕырапхъотыгъ. Ацӕхӕр кӕылупсыхӕу зӕрӕгъӕгушлӕуагъӕх.

— Белка, анахъ волшебник иным ыцӕлӕ ошлӕ? — Алим тхъагъӕпцӕ цыкӕлӕр ышпхъум еупчӕлы.

Адрӕ клӕ псыгъом зи ытхъа-клӕм илорӕп: иныхъапӕ Нанӕ фидыгъӕ джанӕхӕр щелӕз, щегъ-жыжы, «кулы-сылы» ылӕу ышгъӕхъ егъӕджӕгъужы.

Ау Алим и шыпхъум шлӕкӕлы-

— Белка, сыдышгъа мы пшлӕтыр? — ело ышгъӕхъ шлӕуегъӕ-чӕрӕгъуикӕлы, хъа-хъа-хъӕу мӕшхы.

— Хӕта мафӕ кӕӕс конфет-хӕр, джӕгуалӕхӕр, шар зӕщы-мыцхӕр дгъӕпшынхӕу кӕыт-фӕзыхыхӕрӕр, пшлӕрӕп ара? — анахъ иным фӕд игъӕпсыклӕ.

Пшгъӕшгъӕжъыери кӕӕчӕфы-жыгъ:

— Титат, Таточка, Таточка ары! — ылӕзӕ джыри чӕрӕзӕу кӕӕшпӕ. «Артисткӕ горӕ хъушты мыр!» — арегъало.

Иӕнӕ зӕлух-зӕлӕхъӕм хӕт Нанӕм игугъу кӕашлырӕп, кӕуае, цӕз, цыпсым афӕдӕхӕп лӕшлӕ-гъохӕр. Конфетхӕр арыба цы-кӕлхӕр зӕмызӕщыхӕрӕр!

Кӕӕшпӕ-кӕапкӕлӕм, кӕӕз-

рӕфӕклӕ джӕгъум мо цыкӕлуитӕлӕр хӕтхӕзӕ чӕщ мӕхъу, нӕф кӕӕшпӕ. Аузӕ зы пчыхъӕ Белкӕ цыкӕлӕм кӕхъуалагъӕр гъӕшлӕгъоны ыкӕи шхыны. Клӕлӕцыкӕлхӕм яфӕло-фашлӕхӕр аригъӕгъӕцакӕи, «чъые лӕшлӕ кӕышпӕокӕл!» ылӕи яна-нӕ пӕм хигъӕгъӕолхъагъӕжыгъӕх. Ежъыри мӕфӕ реным цуагъӕу,

мыдрӕ унӕм кӕӕкӕложыгъ. Да-ломӕ, мо зӕш-зӕшыпхъу хӕм ягу-шылӕ зӕнӕкӕокъу макъӕ зӕхӕхы. Ахъхъагъ. Пшгъӕшгъӕжъыер чан-ныбз, ренӕу, ежъ нахыкӕлӕми, Алим ышыгъу зыкӕешлы. Джы-ри джащ фӕд.

Хъау, Белка, пшыгъушпӕжыгъ о! — ело Алим мӕгулӕжы, шы-пхъум кӕылорӕр кӕыримыгъало шлоигъу.

Кӕызӕрӕчӕклӕыгъӕмклӕ, шхӕ-ным мафи пчыхыи емыгъугъӕрӕ Белкӕ, чъыенӕуи фӕмыеу хӕлӕы-зӕ, пӕлӕгъум зандӕу кӕиуцуагъ: Сӕмӕлакӕ сӕ, сычъыенцӕп ыкӕи, Нанӕ тимыгъашхӕу сыд пае тигъӕгъӕолхъагъӕжыгъ? — гъӕгъусӕгъӕ.

Алим шыпхъу цыкӕлӕм еушъыи, ылӕклӕ кӕанӕрӕп: гу-лӕу пчӕдыжъым, мафӕм, пчы-хъӕм янанӕ аригъӕшхыгъӕр зӕ-клӕ кӕыфепчыжыжы: «Белка, кӕӕшпӕжъырӕба, кӕалмыкӕ шай,

цӕламӕ, клӕнкӕлӕ жъапхъ, шхыу лӕпӕшпыпс, пластӕ, етӕлани бӕмы-шлӕу тикӕлӕс лы шыугъӕр ца-цӕм пылӕу тфигъагъи ори пшыгъӕба, кӕужъыпси тешъуа-гъӕба».

— Хъау, сӕ зи спшыгъӕп! — Фытӕкӕлӕрӕп Белкӕ ылӕуагъӕм. Янӕнӕ «пхъаши» тӕклӕу ыгу хӕ-кӕлыгъӕу, пхъорӕлф пшгъӕшгъӕ од цыкӕлӕр икӕлӕрыклӕу кӕыфӕпӕ-жъи, «о а лӕнӕм джы кӕынӕу-жӕу упӕлӕзтыгъӕу зысӕлӕгъуикӕ, чышпӕ уизгъӕфӕн!» — ылӕзӕ, лӕ-нӕм икӕлӕрыклӕу цылӕр зӕклӕ кӕыфытыригъӕуцӕожъи пигъӕ-тысхъагъ. Ныбжъи зӕрӕмышха-гъӕу мо пшгъӕшгъӕ псынклӕ зӕ-клӕутыгъӕ цыкӕлӕм псыжъоха-лыжӕно чъыли, картоф жӕгъӕ кӕӕнӕжыгъи дигозӕ ышхыгъӕх, цӕибжӕ псауи хъалыжъые лӕ-шлӕу кӕлыгъоу тыришпхъагъӕжыгъ. Зи мыхъугъахӕу зӕшхӕ уж «тхъа-уегъӕпсӕу, Наночка!» — ылӕи, клӕи гъолажыжыгъӕ, имыхабзӕу дӕгъоуи чъыагъӕ.

Нӕшло-гушлӕу сабыир кӕы-зӕушчыжъым, янӕжъ-ятӕжъ-хӕр зӕрӕгъӕшхыгъӕх: Ежъ ила-жъӕклӕ кӕыфӕныкӕуагъӕр зӕклӕ тискураскӕнӕ цыкӕлу ригъӕкӕу-жыгъӕ», — алуагъ. Блужырӕ мӕ-фитлоу зышылӕнхӕу кӕӕнагъӕм пшгъӕшгъӕжъые псынклӕу ышхы-гъӕр зымӕлакӕклӕ зышылӕушпӕ-жъырӕм инанӕ нахъ фӕсакъыгъ.

МАМЫРКЪО Нурмет.

